

Banditadfærd

”Brokkerøve og primadonnaer er jo kendte karakterer i forskerverdenen. Vi kender også alle ”sur gammel mand- eller kone”-attituden. Det er karakterer, som betegner nogle af dem, som udvikler en banditadfærd, der er destruktiv for dem selv og for organisationen. Det er kontraproduktive attituder, som ofte skyldes, at disse personer har været udsat for dårlig ledelse i mange år. Og det er spild, for mange af disse personer er suveræne personer med stort potentiale”, forklarer **Søren Barlebo Rasmussen**, der har en fortid som institutleder, dekan og ledelsesforsker på CBS. Han er nu selvstændig konsulent.

Barlebo har skrevet en bog om, hvordan god ledelse burde foregå i fagprofessionelle vidensorganisationer som fx universiteter og hospitaler: ”Det haster med at ændre paradigmerne i ledelsestænkningen. Vi kan ikke blive ved at putte med de her problemer om ledelse, inddragelse og strukturer, og bare overlade det til utålmodige djøf’eres management og teknokratstrukturer”.

Dårlig ledelse udløser banditadfærd

Banditadfærd er, når personer kommer for sent og går tidligt. Den højroastede, der dominerer

uden at tage ansvar. Den meget talende med lange anekdoter og udredninger. Den ikke-aktive deltager med korslagte arme og blikket demonstrativt bortvendt. Den som kommer med højlydte mishagsgrynt. Eller den som snakker med sidemanden under møder.

”Og desværre er deres attitude ikke bare destruktiv for dem selv, men også for andre, som heller ikke får mulighed for at forløse deres potentiale. Men adfærd er ikke bare udtryk for personlige fejl eller problemer. Nogle personer markerer sig ved at melde sig ud af fællesskabet eller ved på andre måder at agere negativt. Banditadfærd udløses hos nogle vidensmedarbejdere som en slags negativ overreaktion, når deres enorme indre motivation bliver udsat for et angreb eller overgreb fra omverdenen. Deres ildsjæelementaritet, passion og motivation kan ikke realiseres på en konstruktiv måde. De kan ikke længere få deres passion ud på en konstruktiv måde. Og årsagen er altså som sagt ofte et uforløst potentiale, som skyldes dårlig ledelse”.

Se s. 10: *Dårlig ledelse udløser banditadfærd.*

INTERVIEW

Mørkelægnings-ministeriet 3
Ministeriet vil ikke give indsigt i sagsbehandling. 3 CASES

Tjek-udvalget: Info-system 7
Til at indhente målbar info om uddannelser og præstationer. Men det er ikke et point- eller ranking-system, siger formanden

Taxameteranalyse udsat 7
Uden formel begrundelse, uden tidsfrister og uden at overholde forvaltningsloven. Er der gået politik i analysen?

CBS-chok til udlændinge 8
Da det gik op for dem, at i Danmark der ikke sikkerhed i jobbet for forskere

KUs selveje i ny syltekrukke 12
KUs påstande holder ikke, siger Bygningsstyrelsen. Forhalingsmanøvre, siger KUs rektor

Museums-discount 16
Statens Naturhistoriske kommer i besparet udgave, som sender forskningssamlinger på fjernlager

BORING: Akkrediteringsfarce 18-23
- da sheriffer i Akkrediteringsråd lukkede uddannelse imod faglige anbefalinger

En forvaltningsskandale 18
- ryster endnu engang akkrediteringssystemets troværdighed, og sagen bør undersøges af tilsynsmyndigheden, mener sociologiprofessor

Hovedpersoner i flyverskjul 20-23
De vil ikke svare på kritiske spørgsmål: Formanden bag farce-beslutningerne. Og censorformand bag de dramatiserende indberetninger, som startede sagen. SE SPØRGSMÅLENE

Jo, forvaltningerne voksede 25-27
- i forhold til vip’erne, uanset hvad ledere påstår, fortæller nærstudie i seks konklusioner. ANALYSE

Dimensioneringsplan trumfer selvstyre

For universitetsområdet var 2014 i høj grad præget af debatten om dimensionering. Debatten blev heftigt katalyseret af kritik fra Dansk Industri om en påstået overarbejdsløshed indenfor humaniora. Det var en stærkt unuanceret debat, som straks blev taget op af vores meget erhvervsorienterede forskningsminister.

Til trods for fagforeningens dokumentation af, at arbejdsløsheden indenfor de fleste humaniorafag ikke var større end andre steder, og at mange humanister fandt arbejde indenfor utraditionelle områder, vedblev DI, ministeren og flere andre politikere at føre en ensidig debat om humanister som ”cand. ingenting” og lignende nedgørende slagord. Der blev bygget op til, at der fremgik krav til ministeren om at gribe ind; samfundet har ikke råd til at have arbejdsløse humanister.

Universiteterne forsøgte at komme ministeren i forkøbet ved at foreslå en plan for nedskæringer i visse fag. Af uransagelige årsager nægtede ministeren efterfølgende at have fået forelagt universiteternes plan – formentlig fordi hun på det tidspunkt var ved at orkestrere et stunt, der overførte DI og andre kritikere skulle få hende til at fremstå som en ansvarlig minister, som tog erhvervslivets interesser alvorligt.

Da ministerens første plan blev offentliggjort, kunne universiteterne påvise, at den ville få ekstremt alvorlige konsekvenser for den samlede finansiering af universiteterne, og at man ville blive nødt til at nedlægge en række fag, fordi hendes dimensioneringsplan på nogle fag ville medføre så få reststudiepladser, at et forsvarligt

undervisningsmiljø ikke kunne opretholdes. Efter mange lukkede forhandlinger med ministeriet er det lykkedes universiteterne at få modificeret ministerens oprindelige plan,

“Centralstyring med dimensionering m.m. og politikernes krav om kontrol og rapporter trumfer universiteternes rolle som kritiske samfundsudviklere

så den er mere operationel at udføre, men stadig indeholder de af ministeren dikterede nedskæringer af studiepladser, dog med en længere indfasning, men dermed stadig med den følgevirkning, at der opstår kritiske lukninger af nogle af de fag, der er omfattet af ministerens dimensionering.

I takt med at universiteterne implementerer dimensioneringerne, viser også de forudsagte konsekvenser sig. For eksempel nedlægges på SDU uddannelser i kinesisk, arabisk og spansk, fordi der med det nuværende taxametersystem ikke vil være økonomisk basis for at opretholde disse uddannelser.

Det har straks fået de professionelle universitetskritikere i DI og en række

erhvervsledere til at kritisere; nu er de ikke i tvivl om, at sprogfag er uhyre vigtige (Fyens Stiftstidende 7/1 2015)

Det kan undre, at det synspunkt ikke kom mere tydeligt frem i den forudgående debat.

Formentlig fordi der i visse erhvervs-kredse er en interesse i at svække universiteternes selvstyre, fordi disse kredse mener, at en svækkelse vil føre til en stærkere politisk styring, som de gennem deres interesseorganisationer kan påvirke således, at universiteterne tvinges til at styre deres forskning og undervisning til at tjene deres kortsigtede økonomiske interesser.

Det er imidlertid vigtigt, at netop universiteternes selvstyre udbygges i disse tider, hvor verden omkring os ændres hurtigt. Politikernes mikro-management af universiteterne, som vi har set de seneste år, svækker universiteternes muligheder for hurtigt at kunne reagere på forandringer i verden, så der opbygges beredskab til at tage fat på nye forskningsområder og uddannelser.

Centralstyring med dimensionering m.m. og politikernes krav om kontrol og rapporter trumfer universiteternes rolle som kritiske samfundsudviklere og tvinger universiteterne til at være tilbageskuende. Og det opsuger ressourcer, der mere fornuftigt kunne bruges på forskning og undervisning.

Universitetsledelser, ansatte og studerende må stå frem og åbent slås for at bevare og udbygge universiteternes selvstyre, så universiteterne fungerer i samfundets interesse og ikke underlægges kortsigtede politiske eller snævre økonomiske interesser.

Medlemsblad for DM's universitets-ansatte (ULA), DM's forskningsinstitutions ansatte, DJØF's undervisnings- og forskningsansatte (under Overenskomstforeningen), samt Pharmadanmarks undervisnings- og forskningsansatte. Bladets leder udtrykker fælles holdninger. Øvrige artikler i bladet er ikke nødvendigvis i overensstemmelse med afdelingernes synspunkter. Eftertryk er tilladt med tydelig kildeangivelse. **Redaktion:** Lektor Leif Søndergaard, DM I (ansvarshav. for dette nummer), Lektor Karsten Boye Rasmussen, DJØF, Seniorforsker Niels Erik Poulsen, DM1-sektorforskning, videnformidler Niels Westergaard, PharmaDanmark, Journalist Lasse Højsgaard (lah@dm.dk), Red. leder Jørgen Øllgaard (joe@dm.dk).

Redaktionens adresse: FORSKERforum, Nimbusparken 16, 2000 Frederiksberg, Telefon: 38 15 66 33, Fax: 38 15 66 32. Bladets oplag er 7.900 eks. og udkommer 9 gange om året, den første uge i hver måned. **Øvrige adresser:** DM, Nimbusparken 16, 2000 Frederiksberg, Tlf. 38 15 66 00. DJØF, Gothersgade 133, PB 2126, 1015 Kbh. K, Tlf. 33 95 97 00. Pharmadanmark, Rygaards Allé 1, 2900 Hellerup, Tlf. 39 46 36 00. **Fotos:** Signe Alvarez (hvor ikke andre er nævnt) **Grafisk Produktion:** www.prdesign.dk **Tryk:** Green Graphic ApS.

Næste deadline: 18. februar 2015.

Mørkelægnings-ministeriet

tre aktuelle sager nægter ministeriet at give aktindsigt i sagsforvaltning og dokumenter

CASE 1: Dimensioneringskommissorium

FORSKERforum kunne sidste år ikke få aktindsigt i de analyser og beslutningsdokumenter, som ligger bag uni-minister Sofie Carsten Nielsen omdiskuterede dimensioneringsplan. Ministeren hemmeligholder fx kommissoriet for en embedsmandsgruppe, der skulle lave analyser og modeller til sagen. Det rejste spekulationer om dimensioneringen i virkelighed var en spareplan, dikteret af Finansministeriet.

Ministerierne hemmeligholder de analyser og beslutningsdokumenter, som lå bag den plan, som ministeren lagde frem og som skabte store protester hos både universitetsledelserne og Folketingets forskningsordførere. FORSKERforum søgte aktindsigt, men fik kun ekstraherede oplysninger ud af "sagens faktiske grundlag", mens alle politisk-økonomiske aspekter var overstreget.

FORSKERforum har klaget til Ombudsmanden over, at ministeriet uden videre mørkelægger alle sagens akter, idet der fx henvises til, at kommissorium for en arbejdsgruppe må betragtes som et selvstændigt dokument, der ikke røber interne, fortrolige oplysninger, men derimod blot lakonisk angiver arbejdsgruppens opgavebeskrivelse og ønsket til det produkt som den skulle stille frem mod (anbefalinger eller forskellige modeller, som ministeren kan vælge mellem).

Ombudsmanden har sendt klagen til kommentar i Ministeriet, som har fået forlænget svarfrist ...

jø

CASE 2: Dimensioneringskontrakter

Institution	Bachelordimensionering (indfaset 2015-2018)	Kandidatdimensionering (indfases 2018-2020)
CBS	132	129
DTU	0	0
ITU	12	13
KU	783	599
RUC	200	140
SDU	517	351
AAU*	678	521
AU	650	497
I alt	2.972	2.250

Efter flere ugers turbulens – og seje forhandlinger hvor ministeren angiveligt selv sad svedende med – landede Ministeren og uni-ledelserne i november en fredsaf tale, som i praksis betød, at ministeren fik sin plan igennem og universiteterne fik et forlænget tidsforløb til at indfase konsekvenser. Men ellers var man enige om, at selve aftalens detaljer skulle forhandles videre bag lukkede døre – og det gjorde man så i december.

Ministeriet vil imidlertid ikke rykke ud med resultatet af disse forhandlinger. FORSKERforum har kun kunnet få aktindsigt i en oversigts-statistik fra 11. december (se ill.), som ifølge ministeriet skulle være det eneste foreliggende dokument der vedfører de endelige og konkrete (ramme-) aftaler, som ministeriet har indgået med de enkelte universiteter ang. dimensionering (aktindsigtsanmodning).

Men FORSKERforum er bekendt med, at ministeriet faktisk har udsendt godkendelsesbreve til universiteter, hvor dimensionering af studier er udspecificeret. Men det har

ministeriets fortiet, og FORSKERforum har klaget over dette brud på forvaltnings- og offentlighedsloven.

Ministeriel særbehandling af nogle

Når aftaler og godkendelsesbreve er interessante skyldes det, at de kan fortælle, hvilke uni'er og studier, der bliver hårdest ramt af dimensioneringen. Hvordan fordeles ministerens måltal på hhv. 2.972 ba-pladser og 2.250 kandidatpladser? Har ministeriet indgået særtaftaler med nogle, fx om biologiuddannelser?

Har ministeriet givet særbehandling til nogle – fx Aarhus Universitet – ved fordeling af en ny regionalpulje på 300 ba-studiepladser? Den fordeles nemlig klare kriterier - "som aftales konkret i dialog med ministeriet", hed det i fredsaf talen.

FORSKERforum er bekendt med, at der endnu ikke er godkendt aftale med Aalborg, for her har farcen med lukning af Hum-Informatiks 190-400 studiepladser betydet særlige overvejelser om dimensionering.

CASE 3: Taxameteranalysen

Ministeren fortalte i december, at en stor analyse af taxametersystemet ville være færdig i "i begyndelsen af januar". Men konsulentfirmaet Deloitte's deadline 16. januar – det står i kontrakten - blev i al stilhed udsat.

Da FORSKERforum så bad om aktindsigt i Deloitte's skriftlige underretning af ministeriet var beskeden, at det ikke var meddelt skriftligt, kun mundtligt.

FORSKERforum spurgte: *Er der i overensstemmelse med forvaltningslovens bestemmelser om skriftlighed og arkivering, når konkrete forvaltningshandlinger – en udsættelse af en kontraktlig frist – ikke er meddelt formelt og skriftligt?*

"Forvaltningsloven finder ikke anvendelse i det her tilfælde", lyder svaret fra ministeriet.

SE s. 5: *Mystik: Taxameteranalyse udsat.*

CBS undgik fyringer

CBS-ledelsen varslede i midten af november 2014 risiko for massefyringer, og store-prikkedag blev fastsat til d. 5. februar.

Scenariet var, at det kunne blive frivilligt og ufrivilligt farvel til 50 professorer og lektorer samt 20-30 stillinger i CBS' administration for at spare 60 mio. på driften inden 2017. Imidlertid har så mange valgt at indgå aftale om frivillig fratreden, at CBS undgår at fyre medarbejdere, meddeles på CBS' intern-share.

Varsling af afskedigelser af større omfang kræver iværksættelse af afværgeforanstaltninger, herunder medarbejders mulighed for at forhandle og indgå aftaler om frivillige fratrædelsesordninger. Og 67 ansatte har indgået frivillige fratrædelsesaftaler, og det er væsentligt flere end forventet, fortalte ledelsen på dagens HSU-møde.

Bag det store sparekrav lå, at først oprustede CBS-ledelsen 2011-13 med nyanstillinger af adjunkter, lektorer og professorer for at øge fastlærerdækningen og nedbringe deltidslærer-undervisningen. Men pludselig i efteråret 2014 kom der røde budgettal, og der skulle spares.

Rektor: Ingen konspiration

Men nogle i vip-personalet luftede, at det hele lugtede af hyre-fyre – politik: Først oprustes der og bagefter nedrustes der ved kynisk beskæring af nogle helt andre områder end de oprustede. *Nedskæringen var måske en ubevidst, men belejligt mulighed for at prioritere og tilskære aktiviteterne?*

"Selv var jeg ikke rektor dengang oprustningen blev besluttet, men jeg kan klart afvise en konspirationsteori ud fra mit kendskab til beslutningsgrundlaget", sagde CBS-rektor Per Holten Andersen til FORSKERforum før dagens glade nyhed.

"Der indgik ingen motiver om hyre-fyre o.lign. Hensigten var at opruste på lærersiden ved at tære på CBS' opsparring. Men CBS blev efterfølgende er ekstra hårdt ramt af stagnation i studenteroptaget og af fremdriftsreformen og af grønthøsterbesparelser, fordi CBS er særligt afhængige af undervisningsbevillinger (2/3 af indtægterne kommer herfra). Så var der ikke andre muligheder for ledelsen end at skære på lønomkostningerne", forklarede han.

Udviklingskontrakt: CBS med negative mål

Studenterne stilles i udsigt, at de får ringere undervisning over de næste år...

Det er vist ikke sket før, men nu har en uni-minister måttet indgå en udviklingskontrakt, hvor der ikke loves fremgang, men derimod tilbagegang på et vigtigt målfelt.

Uni-minister Sofie Carsten Nielsen har nemlig underskrevet en udviklingskontrakt for CBS 2015-17, hvor der i præamblen til kontrakten beskrives nogle negative udviklingsretninger for CBS. Ministeren har accepteret, at CBS ikke opstiller mål, fordi CBS-ledelsen forudser ringere lærerdækning og flere deltidslærere i undervisningen i de nærmeste år: "... målet kan ikke indgå i udviklingskontrakten, idet CBS ikke har mulighed for at udvikle området givet CBS' nuværende rammevilkår."

CBS-rektor, Per Holten-Andersen, forklarer: "Det var en månedlang forhandlingsproces at få udarbejdet en kontrakt, som afspejler realiteten, nemlig at CBS må bremse op og kan se frem til besparelser, som bl.a. afspejler sig i lærerdækningen. Og da ministeriet kom med den besked, at der i udviklingskontrakter skal fremgå udvikling og ikke afvikling, så kom der altså ikke nogle målsætninger på disse områder, men kun der, hvor der kan leveres udviklende bidrag," siger Per Holten-Andersen.

CBS: Det fattigste universitet

Og rektorens bagvedliggende forklaring lyder: "CBS er, som FORSKERforum før har konstateret, 'Danmarks fattigste universitet', og der er derfor ydelser, som vi ikke kan levere p.t., hvilket også klart fremgår af præambelen i kontrakten. CBS' uddannelsesindkomst har rakt til driften i opgangstider, hvor også studentermassen voksede, men nu kan vi dokumentere, at der simpelthen ikke er ressourcer til at øge

uddannelseskvaliteten og udvikle på undervisningsfronten."

Af kontraktens tekst fremgår det sort på hvidt, at CBS har den markant laveste basisforsknings-bevilling og de dårligste taxametere: "Dermed er CBS' rammevilkår for at udvikle universitetet markant dårligere end de øvrige danske universiteter." Og så henviser teksten i øvrigt til, at CBS' økonomiske vilkår er dokumenteret i Uddannelsesstjekudvalgets rapport (2014). Og CBS er netop nu i gang med en større fyringsrunde, som kan ramme op til 50 forskere.

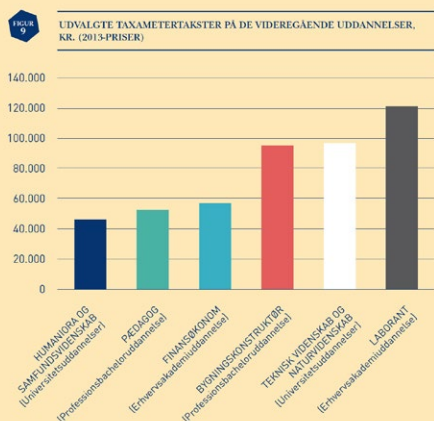
Ministeriet godkender tilbagegang

Ministeriet anerkender med sin underskrift indirekte, at CBS faktisk opstiller negative mål, idet CBS dokumenterer de konkrete konsekvenser af den igangværende besparelse: Student-/lærer-ratioen vil stige fra 17,8 til 22,3 studerende pr. lærer (2015-17). Og mens de seneste udviklingskontrakter har haft et mål om at hæve fastlærerdækningen, så kan CBS dokumentere, at den fremover bliver ringere, fx målt på relationen fastlærere/deltidslærere, der falder fra 1,18 til 0,98 jvf. kontrakten.

Per Holten-Andersen: "Problemet er CBS' rammevilkår som 'Danmarks fattigste universitet'. Ændringer af disse vilkår er et politisk spørgsmål, som indgår i andre processer end udviklingskontrakter, og det må FORSKERforum spørge ministeriet om. Men det er jo ingen hemmelighed, at skal CBS i dag have flere ressourcer, så skal det sandsynligvis tages fra andre i sektoren – for ministeren er det umiddelbart et nulsumsspil, så længe der ikke kommer flere forskningspenge til sektoren."

Mystik: Taxameteranalyse udsat

Uddannelsesminister Sofie Carsten Nielsen varslede i november – da Uddannelsesstjek-udvalget offentliggjorde en rapport med kritiske bemærkninger om taxametersystemet – at hun snarest muligt vil ændre systemet, som udløser bevillinger til uddannelser, når deres studerende gennemfører eksamen:

”Man kunne foranlediges til at tro, at taxametret var en tilskyndelse til at tage flere studerende ind, fordi man så får flere penge. Og det er ikke måden at fremme kvalitet på. Jeg vil se på, om de strukturer, der er omkring de systemer, vi har, er med til at fremme kvalitet, eller om de skaber en uheldig kultur. Det kunne jeg godt være bekymret for” (POLITIKEN 24.nov.).

Ministeren fortalte, at Regeringen ville have en større analyse af taxametersystemet færdig i begyndelsen af januar. Men dens deadline 16. januar blev i al stilhed udsat.

Udsættelse meddelt mundtligt

Der har været arbejdet på rapporteringen – bestilt hos konsulentfirmaet Deloitte – i mere end et halvt år.

Mens der i kontraktbetingelserne står 16. januar som afleveringsdato, så oplyser kontorchef Mikkel Leihardt, at der ikke er fastsat en ny, konkret afleveringsdato.

Og FORSKERforums anmodning om aktindsigt i Deloitte's formelle orienteringskrivelse om overskredne tidsfrister og årsag er resultatløs. Udsættelsen er nemlig meddelt mundtligt:

”Deloitte har ikke oversendt en formel skrivelse, men ministeriets medlemmer af projektets styregruppe – med ankerperson afdelingschef Christian Liebing – følger projektet nøje og er orienteret om forsinkelsen. Årsagen er, at dataindsamlingen er mere kompleks og har taget mere tid end forventet, fordi der skulle indhentes valide data fra både akademier, professionshøjskoler og universiteter”, forklarer kontorchefen. ”Problemet med at sikre sig valide,

sammenlignelige tal viste sig ret tidligt i processen, og ministeriet har derfor ikke stået fast på afleveringsdatoen i kontrakten”.

Er der i overensstemmelse med forvaltningslovens bestemmelser om skriftlighed og arkivering, når konkrete forvaltnings handlinger – en udsættelse af en kontraktlig frist – ikke er meddelt formelt og skriftligt?

”Forvaltningsloven finder ikke anvendelse i det her tilfælde”, lyder svaret fra kontorchefen.

Dialog mellem kunden og leverandøren

De uklare omstændigheder og den manglende skriftlighed rejser spørgsmålet, om der er gået politik i analysen. Det kunne være, at rapportens konklusioner og anbefalinger ikke må underminere Uddannelsesstjek-udvalget (Kvalitetsudvalget), som stod foran offentliggørelse af sine opsamlende rapport 29. januar. Eller at Styregruppen bag – som er embedsmænd fra uni-ministeriet og Finansministeriet – har været utilfredse med rapportens konklusioner og har bedt om ”udbygninger”. Eller at ministeren ikke vil have for drastiske forslag præsenteret, for det kan udløse en ”taxameterkrig” (for takster skal omfordes mellem uni'erne i et nulsumsspil).

Forløbet kunne få konspirationsteorier i spil: *Kan kontorchefen afvise, at det er krav fra styregruppen, som har forsinket projektet?*

”Der er ikke noget hokus-pokus i sagen. Analysen afvikles jo i en dialog mellem kunden og leverandøren”.

Af kommissoriet for Deloitte-analysen fremgår, at rapporten skal lave en **”omkostningskortlægning mv. ... for at sikre et solidt fagligt grundlag for evt. kommende omlægninger af taxameter- og bevillings-systemet”**. Og konsulentfirmaet skal så også komme med et eller flere forslag til modeller for et nyt system, herunder en vurdering af Uddannelsesstjek-udvalgets forslag.

DR-Deadline snydt af Nyborg

I slutningen af januar fik psykologiprofessor Helmuth Nyborg igen stor eksponering, da han i DR-Deadline fortalte den glade nyhed om, at han var på vej til oprejsning. Han bliver rensset af en uafhængig videnskabelig komite under det tidskrift, hvor han fik sin kontroversielle artikel optaget. Dermed er UVVUs dom over ham for uredelighed underkendt. Og Nyborg vil derfor stævne UVVU ved civil ret søgsmål.

Men DR-Deadline var hoppet på en limpind, for DR har ikke lavet kildekritik, siger **psykologiprofessor Jens Mammen**, som har været en af klagerne over Nyborg til UVVU: ”Den såkaldte videnskabelige komite har ikke fået forelagt en eneste ny oplysning, som ikke blev gennemgået af UVVU og som vi klager kaldte løgn eller vås – og som UVVU afviste som rene afledningsmanøvrer. Men disse indsigelser har komiteen tilsyneladende slet ikke set. DR-Deadline har forsømt den simpleste kildekritik, og bare ladet Nyborgs en-kilde historie stå for sig selv”.

Nyborg viser UVVUs berettigelse

”Ud fra den fremlagte editors note og Nyborgs Appendiks er det tydeligt, at komiteen ikke har fået forelagt UVVUs afvisning af våset, og at de ikke har kunnet eller villet foretage en selvstændig undersøgelse, men alene har taget Nyborgs påstande for pålydende. Så Nyborg mangler stadig at fremlægge data og metoder, som han blev dømt uredelig på”, siger Mammen. ”Tidsskriftets ’uafhængige’ komite giver jeg ikke meget for. Det er såkaldte intelligensforskere og ikke demografer, selv om data handler om demografi”.

I DEADLINE blev Nyborgs frikendelse brugt til at så tvivl om UVVUs berettigelse. Men Mammen er helt uenig:

”Nyborg er dømt som fupmager efter en årelang og grundig undersøgelse. Alligevel formår han at komme i medierne igen, trods sine forfalskninger. At han nu melder sig igen med samme fup, viser med al tydelighed, at der er brug for UVVU – den slags fupmagere kan ikke klares igen – ’kollegial debat’. Tværtimod er det opslidende for forskerverdenen at skulle bruge årevis på at tilbagevise og argumentere mod det samme vås”.

Centralstyring på vildspor

Sagde Uddannelsesstjekudvalgets formand – uden dog at komme med konkrete eksempler, som pegede mod ministeren. Reportage fra SLUT-RAPPORTERING

”Kvalitetsudvalget afslutter hermed sit arbejde. Vi har fremlagt mange analyser og anbefalinger, så der er nok at tage fat på. Det er heldigvis ikke os, som skal følge op – det har vi folk til ...”, sluttede **Uddannelsesstjekudvalgets formand Jørgen Søndergaard** sin sammenfatning af udvalgets slutrapport, da den blev fremlagt i de sidste dage af januar.

Han hentydede her til politikerne og uddannelsesinstitutionerne, men **uni-minister Sofie Carsten Nielsen** forstod godt det hint:

”Tak til udvalget for et fantastisk oplæg. Udvalget har skabt debat og opmærksomhed. Der er analyser og anbefalinger, og udvalget har ikke strøget nogle med hårene – heller ikke mig. Og vi politikere er klar til at tage udfordringen op. Jeg er i gang, men vi kan ikke sætte alting i gang med det samme”, sagde ministeren.

Ministerens fire fokusområder

Ministeren varslede ingen konkrete initiativer i morgen – i et valgår. Hun nøjedes med at opfordre til fortsat debat og analyse. Men nu nævnte dog de fire generelle indsatsområder, som har bidt mest mærke i fra rapporteringen:

- Undervisningen skal prioriteres højere
- Studier skal tilrettelægges som fuldtidsstudier – institutionernes skal stille krav og give tilbud, som udfordrer de studerende.
- Karakterkrav ved optagelse på studier skal være det rette match, så frafaldet mindskes, men optagelsessystemet skal ikke være standardiseret, derimod tilpasset uddannelsen og niveau.
- Koblingen mellem uddannelser og arbejdsmarked skal blive bedre.

Så klappede deltagerne til pressemødet. Og Ministerens formelle forpligtelser var overstået, dog stod hun til rådighed for spørgsmål bagefter.

Anbefaling: Afskaf fremdriftsreformen

Da udvalgsformanden blev spurgt, hvilke 3 konkrete initiativer – lovgivning eller administrative ændringer – som han ville anbefale indført i morgen, blev svaret meget ukonkret:

”Der er mange ting at tage fat på, men jeg vil ikke udpege konkret lovgivning. Men

“Pædagogik og didaktik er stort set fraværende på de ypperste undervisningstrin
Jørgen Søndergaard

skal jeg pege på noget vigtigt, som allerede er i gang, så er det at skabe gennemsigtighed i data om området. Og så at man finder frem til mekanismer til at udpege god uddannelseskvalitet, og hertil anbefaler vi, at der udpeges et centralt råd til at fremme dette”.

Udvalget har faktisk i sin analyse været meget kritisk overfor Regeringens fremdriftsreform. Hvorfor nævner formanden ikke afskaffelse af den reform – det kræver et fingerknips fra Ministeren i morgen?

”Jeg nævner det ikke, fordi det nødt skal fremstå som vores hovedanbefaling, for det er det ikke. Men jeg skal da gerne kommentere den nu, for det er rigtigt, at vi er enige i, at der på dette område bør være større selvstyre: Der bør stå at institutionerne kan i stedet for at der nu står skal.

Centralstyring på vildspor

Men forinden disse markeringer havde Jørgen Søndergaard udlagt udvalgets hovedtanke:

”Det mest markante problem er, at den centrale styring af uddannelserne er helt på vildspor. Problemet er, at man fra centralt hold styrer det forkerte”, sagde han med henvisning til, at ministeriet for eksempel har lavet detaljerede regler for omprøver for studerende, der ikke består eksamen, men stort set undlader at styre hvilke uddannelser, der tilbydes, hvor de tilbydes, og hvor mange pladser, der skal være på de forskellige uddannelser.

Regeringens dimensionering i efteråret fik ros som ”nødvendig”, fordi arbejdsløshed på visse fag bør forebygges med

adgangsbegrænsning. Rosen henviste til, at det er på høje tid, at der gøres noget fra centralt hold. Ris fordi fremgangsmåden var for enkel. Når antallet af pladser skal begrænses, er der behov for et bedre analysegrundlag og for at inddrage institutionerne, så de får et klarere medansvar.

Det kunne ikke forstås som en meget indirekte kritik af uni-minister Sofie Carsten Niensens klodsede dimensioneringsdiktat, som kørte Rektorkollegiets eget forslag om frivillig dimensionering over.

’Pædagogik og didaktik er stort set fraværende

Kvalitetsudvalgets rapport er dog rettet mod andet og mere end centralt fastsatte regler. Meget kan nemlig også forbedres på de enkelte uddannelsesinstitutioner. Hovedproblemet er, at man mange steder har alt for lidt fokus på at skabe fremragende uddannelser og undervisning:

”Mange uddannelser lader en del tilbage at ønske. For eksempel kan de fleste reelt klares på deltid. Hvilket i sagens natur ikke er godt nok. På samme måde halter det med at prioritere god undervisning. I praksis viser det sig, at bestyrelser, rektorater, dekaner og studieledere lægger forbløffende lidt vægt på evnen til at undervise, når de ansætter, forfremmer eller på anden måde belønner medarbejdere. Hvis andre virksomheder udviste så lille interesse for de medarbejdere, der udfører en af virksomhedens kerneopgaver, ville de hurtigt gå fallit. Samfundet bør kræve en langt mere systematisk og professionel ledelsesindsats.”

Og i efterskriftet til slutrapporten står der, at ”pædagogik og didaktik er stort set fraværende på de ypperste undervisningstrin”, men hvad er dokumentationen for det?

”Det er konklusionen på gennemgangen af de formelle krav, hvor der fx ikke er formelle krav til adjunktens kompetenceniveau på undervisningen. Men det er da korrekt, at vi ikke har undersøgt det faktiske kompetenceniveau hos uni’s lærerkorps”, svarede formanden.

Gennemsigtighed kræver data

- men hensigten er ikke at lave rankingsystem for uddannelser, forsikrer tjekudvalgets formand: Vi foreslår ikke pointsystem

”Hele sektoren forekommer at være indhyldet i en uigennemtrængelig tåge. End ikke den mest opvakte unge har nogen chance for at sammenligne uddannelser, hvad angår indhold, undervisningskvalitet, studiemiljø, beskæftigelsesmuligheder, og så videre. Der bør skabes en hjemmeside, en app eller tilsvarende, hvor brugernes behov er i centrum. Det skal være meget lettere at sammenligne uddannelser”, lød alarmen i Uddannelsesstjekudvalgets pressemeddelelse.

”Kvalitetsudvalget foreslår at der udvikles centrale, målbare og sammenlignelige data om uddannelsers kvalitet og relevans. Med inspiration fra tilsvarende amerikanske dataopsamlinger skal der indgå spørgsmål om de studerendes tidsforbrug på uddannelsen, deres evaluering, løn og beskæftigelsesudsigter, student/lærer-ratio samt uddannelsens omkostninger.

Det fremgår af Uddannelsesstjekudvalgets endelige rapport, hvor der også blev fremlagt et skema med nogle af disse indikatorer.

Sådan et skema kan nemt opfattes som en uddannelses-ranking, men det benægter udvalgsformand Jørgen Søndergaard:

”Kvalitetsudvalget anbefaler ikke et pointsystem! Det er ikke bagtanken, at man skal kunne bruge det til at lave ranking 1-347. Men det er klart, at på de enkelte parametre kan man måle uddannelser op mod hinanden. Men der kan ikke laves en samlet ranking; hertil er kriterierne er for uens, så nogle institutioner lander højt på det ene parameter og lavt på et andet”.

Opbyg målbare informationer

Kvalitetsudvalget siger, at informationen om uddannelsers kvalitet og relevans er for ringe, og den bør være sammenlignelig på tværs af uddannelser. Der bør derfor laves et centralt udviklet og vedligeholdt elektronisk informationssystem, som forvaltninger og studerende kan trække på. Det skal bruges til at kontrollere, prioritere og styre med:

Institutionernes ledelser og politikere har brug for gennemsigtighed: ”Det er svært at forstå, at man kan lede, hvis man for eksempel ikke aner, om de uddannelser, man har ansvar for, er bedre eller dårligere end dem andre tilbyder”, sagde udvalgsformanden. Udvalgets rapport tilføjer, at en øget

	UDDANNELSE A	UDDANNELSE B	UDDANNELSE C	UDDANNELSE D
STUDERENDES TIDSFORBRUG				
STUDERENDES EVALUERING				
PRAKSISELEMENTER I UDDANNELSEN				
DIMITTEND-EVALUERING				
LØN OG BESKÆFTIGELSE FOR DIMITTENDER				
UNDERVISERSTAB				
UDDANNELSES-OMKOSTNINGER				

Tjekudvalgets forslag til kriterier og info-skema

gennemsigtighed også bør ledsages af en afvikling af de mange ministerielle detailregler, der giver bureaukrati uden at øge kvaliteten – uden at der nævnes konkrete eksempler.

Også det centrale tilsyn med institutionerne skal målrettes på baggrund af målbare indikatorer for kvalitet og relevans. Og indikatorerne skal kunne indgå i Ministerens udviklingskontrakter med de enkelte universiteter, lyder anbefalingen.

Nyt mega-bureaukrati?

Udvalget argumenterer dels med, at studerende skal kunne gennemskue området. Men der er også styrke styringsinteresser bag: Hvis institutionernes bestyrelser skal følge med i og op på de enkelte uddannelsers kvalitet og relevans, er der behov for sammenlignelige data. Kun med sammenlignelige data kan man på et oplyst grundlag opstille krav og mål, som er relevante, klare og meningsfulde i forhold til den enkelte institutions udfordringer.

Det lyder som at der nu skal opbygges et nyt mega-bureaukratisk apparat og hvem skal så stå for og betale det?

”Den opgave og belastning er altså i peanuts-afdelingen. Mange af disse data oparbejdes jo allerede i dag, de skal bare koordineres på en anden måde”, lyder det kontante svar fra udvalgsformanden.

Indfør løbende faglige tjek

Udvalget – som var helt domineret af økonomer – anerkender dog, at nøgletal ikke ”kan indfange alt relevant om

de enkelte uddannelser”. De faglige censor-eksperter vurderer løbende uddannelser, men den eksterne censurs potentiale udnyttes ikke fuldt ud i dag.

Derfor er der også god mening i, at der foretages løbende faglige tjek af de enkelte uddannelser, mener udvalget.

Der skal gennemføres grundige tjek af uddannelserne og det omfatter ikke blot de formelle overordnede læringsmål og læseplaner, som man kan få informationer om på fagenes hjemmeside. Heller ikke besøgsrunder.

Et reelt tjek af uddannelsernes kvalitet kræver derimod indgående kendskab til det faglige niveau i et bredt udsnit af fagene. Det bør gennemføres ved fx at vurdere niveauet i de opgaver, besvarelser og bedømmelser, der indgår i eksamen, foreslår udvalget – uden at nævne de to store kvalitets-sheriffer på området: Akkrediteringsinstitutionen eller Evalueringsinstituttet.

Samtidig må det faglige niveau og uddannelsens relevans vurderes i forhold til, hvad der læres, og hvor meget man lærer på andre tilsvarende uddannelser i ind- og udland, lyder det i udvalgets benchmarking-ambition.

Det fremgår ikke, hvem der skal gennemføre disse tjek.

Flexicurity-chok p

CBS undgik fyringer, men internationale forskere fik sig et chok, da de fandt ud af, at "tenure" i Danmark ikke betyder sikkerhed i jobbet – i hvert fald ikke når der er lavvande i kassen

Nedskæringer og fyringsvarsler på CBS har sendt chokbølger gennem organisationen. Men ikke mindst mange af universitetets udenlandske forskere har reageret stærkt.

For de udenlandske forskere, der udgør omkring 40 procent af VIP'erne, kan udsigten til en mulig afskedigelse være om muligt endnu mere frustrerende end blandt deres danske kolleger. For uden danske sprogkunderskab og et grundlæggende lokalt netværk, kan jobmarkedet i Danmark se endog meget snævert ud, selv for en velestimeret forsker.

"En stor del af udlændingene på CBS har dedikeret sig til at bo og arbejde i Danmark og er kommet til med deres ægtefælle og børn. Men som udlænding har man ikke samme netværk, så at få et andet job i Danmark er en stor udfordring. Derfor føler man sig endnu mere sårbar," fortæller **Edward Ashbee**, der er lektor ved Institut for Business & Politics – et af de institutter, der må holde hårdtest for i de planlagte nedskæringer.

Dertil kommer, fortæller han, at mange ikke har været bevidst om, at arbejdsløshedsforsikringen er en frivillig foranstaltning, og derfor ikke har meldt sig i a-kasse.

"Min egen situation er ikke så slem. Jeg er så gammel, at jeg alligevel har planlagt at gå ned i tid inden for de kommende år," fortæller Ashbee, der kom til CBS i 2003 fra en stilling i England.

Mere sårbar som udlænding

Når man taler om udenlandske forskere, ser mange billedet af akademiske nomader, der bevidst vælger en international karriere med forskerstillinger på skiftende universiteter. Men sådan ser virkeligheden sjældent ud, siger **Duncan Wigan**, der er forskningsassistent på samme institut som Ashbee.

"Det er en romantiseret forestilling. Der er selvfølgelig succesfulde forskere, der kan få job alle steder, men de udgør en minoritet. Det handler om, at man er nødt til at flytte hen, hvor der er jobs. Og hvis du har bosat dig med din familie, er du som udlænding endnu mere sårbar. Jeg har selv to børn på 15 år, så jeg har ikke lyst til at flytte væk," siger

Man er nødt til at flytte hen, hvor der er jobs. Og hvis du har bosat dig med din familie, er du som udlænding endnu mere sårbar. Jeg har selv to børn på 15 år, så jeg har ikke lyst til at flytte væk

Duncan Wigan

Duncan Wigan, der som midlertidigt ansat – på 5. år – ikke umiddelbart er truet af de bebudede afskedigelser.

Tillidsrepræsentant Ole Helmersen bekræfter, at særligt mange udenlandske forskere er særdeles bekymrede ved udsigten til en større prikkerunde.

"Jeg tror da nok, at den chokerede reaktion fra udenlandske kollegaer over, at CBS står i denne helt nye situation, skyldes, at konsekvenserne er så meget større for dem. Det er klart, at har man flyttet sig selv og sin familie til Danmark og så bliver afskediget, er man i en sværere situation. De kan måske få problemer med opholdstilladelse. Danskere er måske mere på det rene med, at man kan blive fyret. Det har vi set på AU, KU og så videre, så det er ikke et ukendt fænomen," siger Ole Helmersen.

Amerikansk tenure – og den danske model

Han kommer samtidig ind på en anden frustration, som flere udenlandske forskere på CBS sidder med i disse dage, nemlig i forhold til tenure-begrebet.

Da rektor **Per Holten-Andersen** orienterede om den økonomiske situation ved et stormøde i slutningen af november, handlede første spørgsmål fra salen om, hvad det var for en slags tenure, CBS lovede i sine stillingsopslag, når man nu alligevel ville afskedige fastansatte forskere på grund af dårlig økonomi. For tenure i amerikansk forstand, var der i hvert fald ikke tale om.

Spørgsmålet afspejler en begrebsforvirring, der angiveligt hersker omkring tenure, men som først nu er blevet relevant at forholde sig til på CBS.

"I USA betyder tenure, at du kan beholde jobbet, stort set uanset hvad der sker,

medmindre instituttet lukker. Men ordet er blevet brugt løst og bredt, og den danske administration har aldrig defineret ordet. Derfor føler mange udlændinge – særligt amerikanere og folk, der har erfaringer med det amerikanske system – at de er blevet ansat på andre præmisser, når de er lovet 'tenure positions,' forklarer Edward Ashbee.

Personligt kendte han godt til det danske flexicurity-princip ved sin ansættelse, og tenure-begrebet bruges i dag sjældent i Storbritannien, fortæller han.

Dansk professor: Uheldigt brud på dansk tenure-tradition

Ved stormødet i november var rektor **Per Holten-Andersen** hurtig til at slå fast over for spørgeren, der bragte tenure-temaet på banen, at tenure i den amerikanske forståelse ikke eksisterer i Danmark.

Men måske var rektor lidt for nonchalant i sin afvisning af den indvending. Det synes **professor Kristian Kreiner**. I hans øjne er de planlagte afskedigelser et markant brud på en

tenure-tradition på CBS og i dansk forskning generelt.

“Forestillingen om tenure i USA er, at man ikke fyrer folk på løst grundlag – fuldstændig som det også er her. At man kan fyre fastansatte forskere, bare fordi universitetet midlertidigt savner lidt penge i budgettet, er nyt for mig. I den forstand synes jeg, det var en uheldig udmelding fra rektor, at han sagde, vi ikke har et tenure-system i Danmark. Jeg mindes ikke, man på CBS har afskediget folk uafhængigt af dårlig performance eller radikal omstrukturering. Så de facto har vi haft et tenure-system,” siger Kreiner.

Han mener på den baggrund, at chokket over akademiske fyringer på grund af det, han kalder ”højest usikre budgetmæssige skøn” for 2017 ikke kun har ramt de udenlandske forskere, men også mange danske.

lah

CBS-krise kan skade rekruttering i mange år

Spareplanerne på CBS gik ikke stille for sig. I business-kredse var det en international nyhed, at CBS måtte skære ned og slanke den brede profil, CBS ellers har været kendt for.

19. december kunne læserne af selveste Financial Times nemlig konstatere, at det står skidt til på den ellers så anerkendte danske business school. Baggrunden var et brev, tre forskere ved Aspen Institute havde skrevet til CBS’ ledelse, hvori de ytrer deres frygt for, at den særlige tværfaglige profil, som de selv har set som et foregangseksempel for amerikanske business schools, ville blive sat over styr.

”Den foreslåede nedskæring vil gøre ubodelig skade på et af de vigtigste studier i verden med fokus på integration af humaniora og business-uddannelse,” skrev forskerne med henvisning til Institut for Ledelse, Politik og Filosofi.

Tilsvarende bekymring lyder i en underskriftindsamling, der tæller navne på 125 forskere fra hele verden.

Frygter, at folk går selv

Men bekymringen findes ikke kun udenfor murene. Blandt mange af CBS’ egne udenlandske forskere er der en frygt for, at det universitet, de i sin tid søgte ind på, nu vil forandre profil.

”CBS er jo på den måde noget helt unikt i verden. Der er en meget bredere faglig palet, som gør det mere universitært. Så det er helt åbenlyst, at vores internationale renommé er, at vi er en særlig type business school, og det gør os attraktive for langt flere mennesker. Og frygten er, at det, man søgte til CBS for, bliver fjernet med det her. Måske er det en overreaktion. Det er ikke sikkert, effekten på profilen bliver så voldsom, men jeg kan godt

forstå, folk tænker sådan,” siger **professor Kristian Kreiner**.

Han frygter mere den frivillige end den ufrivillige afgang, krisen vil forårsage: ”Jeg tror, den største mobilitet opstår, fordi gode folk har mange andre steder at tage hen. Nu er der blevet sat spørgsmålstegn ved, om man er sikker her, og om CBS vedbliver at være et fagligt unikt sted. Det behøver ikke medføre store dramatiske beslutninger, men bare at nogle begynder at orientere sig mod andre jobmuligheder. Så snart man ændrer opmærksomhed og orientering, så er der ikke langt til ændrede beslutningsmønstre.

Kan hænge på renommé

FORSKERforum har talt med flere udenlandske forskere på CBS, der ikke ønsker at optræde ved navn, som fortæller, at den aktuelle krise har fået dem til at stikke antennerne ud og sondere jobmulighederne – både på grund af en generel økonomisk usikker fremtid og på grund af en svækket faglig profil.

Tillidsrepræsentant Ole Helmersen tror ligeledes, hele affæren kan komme til at hænge på CBS’ internationale renommé og således skade evnen til at rekruttere dygtige internationale forskere:

”Jeg ved ikke, om det sker, men jeg tror bestemt, at det i en periode kan have negative konsekvenser for CBS’ ranking. CBS har haft en kraftig stigning af udenlandske VIP’ere, og vi har æret afhængige af at rekruttere i udlandet. Så man kan ikke udelukke, at det får negative konsekvenser ved, at folk søger væk, og at det bliver kendt af andre universitetsmiljøer, at CBS er et sted, hvor man kan risikere at blive fyret.”

”Det var et positivt tilvalg, at jeg forlod uni-verdenen, det gav stor frihed at begynde som uafhængig konsulent. Eksterne og interne krav satte pres på den enkelte på uni, så det var svært at arbejde fagligt på den måde, der motiverer mig. Men jeg var også frustreret over en selvtilstrækkelig ledelseskultur og en privilegiebeskyttelse, som det var svært at gøre op med,” forklarer **Søren Barlebo Rasmussen**, der har en fortid som institutleder, dekan og ledelsesforsker på CBS. Han er nu selvstændig konsulent samt deltager i forskellige råd og bestyrelser, han er fx eks-formand for Akkrediteringsrådet.

”Der er sket forandringer i den kultur til det bedre rundtomkring. Men der er fortsat mange ledelsesproblemer. Det er vigtigt at erkende og sige åbent. På den ene side er ledelserne blevet mere effektive, professionelle og synlige, men i samme bevægelse er der på den anden side sket en djøf’isering – jeg er selv djøf’er – hvor mange ledere og forvaltninger tror, at de kan styre uni som en pølsefabrik med en standardiseret produktion af varer. Og den bevægelse ved jeg, at der er rigtig mange menige fagprofessionelle, som er uenige i og frustrerede over. Rigtig mange steder er man rigtig træt af ledelsen, fordi man hører festtaler, hurra’er og lipservice – man ser noget andet i praksis i hverdagen.”

Rigtig mange steder er man rigtig træt af ledelsen, fordi man hører festtaler, hurra’er og lipservice – man ser noget andet i praksis i hverdagen

God ledelse i fagprofessionelle organisationer

Barlebo har nu skrevet en bog om, hvordan god ledelse burde foregå i fagprofessionelle vidensorganisationer som fx universiteter og hospitaler: ”Motivet til at sammenfatte mine erfaringer er, at den traditionelle ledelsesform med hierarki, styring, kontrol og målinger desværre gennemsyrrer mange fagprofessionelle organisationer i dag. Selv om organisationerne i deres selvforståelse har forladt denne ledelsesform, så er den alligevel i funktion, fordi succeskriterierne retter sig mod de traditionelle parametre. McKinsey og Moderniseringsstyrelsen sætter jo stadig kortsigtede driftsmål (resultatmål) op som det vigtigste. Det sætter IKKE de menige fagprofessionelles medvirken i centrum, så de fagprofessionelle er ikke med i processen.”

Organisationer presses ind i en enøjet driftsfokusering, og faglig udvikling er en by i Rusland: ”Jeg peger på, at i vidensorganisationer er det helt afgørende, at der på samme tid er frirum til ildsjælene, og at der ledes og laves god strategisk ledelse.”

Dårlig ledelse udløser b

Der er problemer i ledelseskulturen i vidensorganisationer, og det har eks-leder på univers

Strategisk implementeringsmangel

Hvis der ikke skabes rammer og samspil, kan der sættes udviklinger i gang, som fører direkte til den udbredte organisatoriske sygdom, som Barlebo kalder strategisk implementeringsmangel?

”Der opstilles et hav af strategier og laves målstyring i alle offentlige organisationer i dag. Men de implementeres ikke. Målstyring er ikke i sig selv et problem, hvis der tages afsæt i kernefagligheden, og hvis de fagprofessionelle er inddraget, så de føler ejerskab for det,” svarer han.

”Problemerne opstår, når reformer og strategier ikke er anerkendte af og forberedt med de fagprofessionelle, så går de skævt fra starten. Har organisationen først pådraget sig denne sygdom, så bliver det først rigtig svært, for den er hverken let at opdage eller diagnosticere, så man kommer nemt til at symptombehandle uden at gøre noget ved årsagen. Og så får man intern krig og dysfunktionelle bevægelser: En topledelse, som utålmodigt handler solo, som det fx skete på Aarhus Universitet, hvor der nu er sat et kæmpe reparationsarbejde i gang. Eller en teknokratstruktur, der indfører flere standarder, og ledere, der etablerer deres egne kongeriger. Og så videre.”

Selvfølgheder i festtaler – praksis noget andet

Alle ledere skal forstå, at det er medarbejdernes viden og motivation, der er udgangspunktet for organisationens værdiskabelse, skriver Barlebo i bogen. Og medarbejdernes kompetencer og nysgerrighed er udgangspunkt for organisationens strategiske profil. Og lederne skal bygge den strategiske profil på det, medarbejderne kan og vil – ikke omvendt.

Men det er vel selvfølgheder – det vil alle uni-ledere jo sige, at de forstår?

”Ja, i festtalerne, men i virkelighedens verden bliver det ikke afsættet for ledelsen og strategilægningen. Og når lederne så foreholdes det, indrømmer de, at det mest er festtaler. Og så opregner de undskyldningerne: At de ikke har tid, at de bruger al tid på administration og kontrol og afrapporteringer opad osv. De oplever sig sat i en skruetvinge, hvor de ikke får rum til at skabe og udøve potentiale-ledelse, hvor de ikke får tid til at være fællesskabets tjener – det der ellers kan give dem en enorm autoritet. Fællesskabets tjener er en ledelsesform, der handler om at få medarbejderne med på projektet. Lederen skal i den forstand være en slags toastmaster, der koordinerer, så festen bliver en god oplevelse for alle, og folk føler sig inddraget.

Nogle spiller bossy

Det kræver en ydmyg lederrolle, skriver Barlebo; at man som leder ser sig selv som repræsentant for fællesskabet. Må man ikke se sig selv som bossen eller chefen for dem alle?

”Nogle er stolte af at markere sig som boss, og Uni-loven giver dem jo ret stor myndighed til at spille boss. Men det interessante er jo de meniges oplevelse, og mange af dem oplever deres ledere og ledelser som bossagtige på den ufedede måde med buzzwords om vækst og konkurrence osv. men uden reelt indhold. De oplever en stor afstand og ringe inddragelse. Og her er et reelt dilemma for mange ledere: Skal de tilfredsstille deres chef eller medarbejdere? Gode ledere reflekterer over deres dobbelte loyalitet – opad og nedad – og de tager aktivt stilling, så det afbalanceres. I praksis forsøger den gode leder at skaffe deres ansatte arbejdsrum og følger ikke bare ureflekteret ordrer eller strategier ovenfra. Det skaber en stærk lederrolle, fordi man så kan få stærke passionerede ansatte til at følge den retning, der sættes,” forklarer han.

”Mange ledere prøver i dag at håndtere dilemmaet med lidt større loyalitet opadtil og lidt smart kommunikation nedad, men det gennemskuer de fleste fagpersoner. De påføres strategier, som de ikke oplever sig som medejere af og ikke forstår. Og lederens argument lyder: Nødvendigheden kræver det af os. Men det er ikke motiverende. Det slukker den faglige gnist i deres øjne, og de bliver nemt til banditter.”

Idealistisk managementfilosofi

Et næsvist spørgsmål: Er Barlebos finte ikke bare den noget letkøbte, at smart ledelsestænkning kan reformere alt – bare vi tænker positivt og anderledes, så bliver alt bedre?

”Jo, det kan man såmænd godt sige, men sæt det i gåseøjne! Min pointe er, at der må et paradigmeskift til, hvor der gøres op med traditionel ledelse- og styringstænkning. Og jeg mener, at megen ledelse kan blive bedre ved, at der reflekteres over denne, og man aktivt søger at skaffe rum til den gode og inddragende ledelse. Den ledelse, der tager den faglige udvikling og de faglige medarbejdere alvorligt,” svarer han og tilføjer:

”Når det så er sagt, er jeg jo udmærket klar over, at rammebetingelserne ift. økonomi og topstyring o.a. hele tiden presser systemet. Hvilket gør, at det er sindssygt svært at skabe

det ledelsesrum, hvor man inddrager medarbejderne ordentligt. Det betyder også, at topledelser og politikere må forstå vigtigheden af god ledelse i fagprofessionelle videnorganisationer. Ministeriel detailstyring må ophøre, så organisationerne sættes fri indenfor rammer. De ansvarlige må ikke forsøge at suboptimere fra dag til dag og sætte de traditionelle succesmål op, som alle skal løbe efter. De må ikke bare sætte reformkrav op, som bliver dårligt implementeret, og det sidstnævnte ser man alt for meget af i dag.”

Managementledelse og økonomi

Mange vil sige, at det ikke bare gøres med ny ledelsestænkning, for de oplever altså reelle begrænsninger i ramme- og budgetstyring, i strategier ovenfra, i organisationsdiagrammer osv.?

“ Vi kan ikke blive ved at putte med de her problemer om ledelse, inddragelse og strukturer og bare overlade det til utålmodige djøf'eres management og teknokratstrukturer

”Sat på spidsen: Den faglige leder skal sige til sig selv, at han ikke er sat i verden for at styre økonomien. Lederens rolle er at skabe et strategisk overskud, så der bliver fagligt overskud. Med det afsæt kan man sætte sig ud over at være forvalter fra dag til dag,” siger Søren Barlebo.

”Men selvfølgelig kan en leder ikke overskride de økonomiske eller strukturelle rammer, som er sat. Men de kan for det første søge at få det bedste ud af dem. For det andet har man også en forpligtelse som leder til at gøre indsigelse, hvis rammerne ikke hænger sammen med kravene. Derfor skal lederen ikke bare acceptere en pålagt rolle, hvor lederen kun skal forholde sig til økonomi og produktion og ikke til udvikling og medarbejderpleje. Hvis man humper af sted med nogle betingelser, som ikke er i balance, så fortsætter økonomiklemmen bare i det uendelige, og man får demotiverede medarbejdere, der kontrært begynder at arbejde mod reglerne.”

Det haster

Et vægtigt argument for Uni-loven i 2003 var, at nu kunne universiteterne endelig komme i gang med at udvikle ledelse efter Styrelseslovens mange år med slappe, valgte ledere. Men lige siden har der været mængder af tegn på dysfunktionaliteter – f.eks. kritikpunktet vedrørende manglende medbestemmelse til de ansatte – og det tilbagevendende svar har været, at det handler om at få implementeret den omtalte gode ledelse, som der så har

været udsendt ministerielle hyrdebrev og holdt konferencer om. Så det er tilsyneladende en evighedssag:

”Det haster med at ændre paradigmerne i ledelsestænkningen. Vi kan ikke blive ved at putte med de her problemer om ledelse, inddragelse og strukturer og bare overlade det til utålmodige djøf'eres management og teknokratstrukturer, som bare gør kreative medarbejdere desillusionerede, resulterende i udmelding af fællesskabet og holdninger som ’jeg passer bare min egen butik’. Men jeg oplever desværre, at folk er bange for at melde deres kritik og skepsis ud. Selv nogle af brokrøvene, som tidligere sagde imod, er blevet mere tavse, fordi de er bange for at miste deres job,” siger han.

”Og deres passivitet er forståelig, for hvis der kommer modstand ude i organisationerne, så immuniserer mange dårlige ledere sig mod kritik ved at skabe en offerretorik, hvor kritikere affærdiges som klynkende, som hængende fast i fortiden eller som fagforenings-fundamentalister. Men det behøver slet ikke at være sådan – det kan bare være ansatte, som er gået i baglås på grund af dårlig ledelse.”

Managementbøger: Banaliteter?

Der står slet ikke noget i bogen om Uni-lovens magtstruktur med enstregnet ledelse, hvor alle skal rette sig og retfærdiggøre sig opad eller om topledelse med stor magt?

”Kritikken af Uni-loven røg ud, da jeg måtte barbere mit manus på 500 sider til 300. Der er i mine øjne ikke noget galt med linjeledelse og klart ledelsesansvar. Men Uni-loven gav stor magt til ledere, og uheldigvis er der i dag en stor del af disse nye ledere, som ikke forstår, hvad der er god ’public governance’, hvor magten skal balanceres, så der bliver tradition og anerkendte procedurer for, hvordan god ledelse agerer.”

Og så den værste bandit-indvending: Er managementbøger ikke bare banaliteter, der redder sig hjem på forloren begejstring over sine selvfølgelig indsigter?

”Jeg ved, at det er nemt at forfalde til banaliteter og selvfølgelig indsigter, når man beskriver god ledelse. Men hvis man ser på den nuværende krise i videnorganisationernes ledelse, vil jeg mene, at der er god brug for yderligere refleksion på området. Men gå nu til bogen med åbenhed. Ledere og ansatte kan sammen skabe en anderledes kultur, som aktiverer brokkerøvene og banditterne som den positive ressource, de faktisk er.”

KILDE:

Søren Barlebo Rasmussen: *Potentialeledelse – om strategisk ledelse i fagprofessionelle organisationer* (Forlaget Barlebo jan. 2015).

KU's selveje i r

Nu skal KU's kapacitet til at få bygnings-selveje igennem analyse hos konsulentfirma. Men hvorfor blev det ikke udredt af mega-emb

KU's bestyrelse har i årevis prøvet at få selveje til bygningsmassen, og nogle gange har politikerne foregivet, at en beslutning var lige om hjørnet. Men KU blev bare holdt hen.

Men nu har uni-minister Sofie Carsten Nielsen og Bygningsstyrelsen – som forvalter SEA-ordningen – opfundet nye undskyldninger for at udsætte stillingtagen til KU's anmodning om bygnings-selveje. Hun havde egentlig lovet en tilbagemelding i sommeren 2014 på anmodningen fra februar 2013, efter at hendes forgænger og partifælle Morten Østergaard syltede sagen i et år. Sofie Carsten Nielsen vil have nye analyser, som dog tidligst vil foreligge i september – og så er den varme kartoffel ikke længere hendes ansvar, for så kommer der folketingsvalg i november.

Hvad lavede mega-embedsmandsudvalg 2012-14?

Ministeriets og Bygningsstyrelsens løbende undskyldninger for at udskyde stillingtagen har været manglende overblik og analyser af konsekvenserne, på trods af at en finansministeriel rapport i 2010 faktisk anbefalede en reform til styrkelse af institutioners selvstyre, herunder "at universiteter får mulighed for at købe deres egne bygninger".

I 2011 blev der nedsat tre arbejdsgrupper til at analysere. Det var mega-embedsmandsgrupper med repræsentanter fra mange ministerier – se navnelisten). Men det blev syltekrukke uden konkrete resultater – og arbejdsgrupperne afgik ved en stille død.

FORSKERforum har spurgt i Bygningsstyrelsen, *hvorfor det store embedsmandsudvalg 2012-14 til at udrede KU's bygningsmasse og SEA-relation gik i sig selv igen – og hvilke konklusioner det kom frem til?*

"Hvorvidt KU skal tilbydes muligheden for selveje, er et politisk spørgsmål," svarer **udviklingschef Kristian Lyk-Jensen** pr. e-mail. "Arbejdsgruppen – som FORSKERforum referer til – havde til opgave at udarbejde et beslutningsoplæg til regeringens Økonomiudvalg. De havde derfor ingen selvstændig beslutningskompetence, og de kom derfor heller ikke med konklusioner. Deres oplæg indeholdt bl.a. principper for

udgiftsneutralitet for staten, hvis KU overgår til selveje, samt bud på den videre proces frem mod endelig politisk beslutning."

Embedsmandsudvalg pegede ikke på problemer

Udvalget fremprovokerende ingen beslutninger, og nu aktiveres så et nyt udskydelsestrick:

Der skal laves en granskning af bygningsmassens værdi (efter EU-udbud). Og der er nu bestilt en ekstern konsulentrapport, der skal undersøge, om KU er kapabel til selv at styre et selveje.

Arbejdsgruppen vedr. behandling af Københavns Universitets anmodning om bygnings-selveje består af følgende medlemmer 2012-14:

- Carsten Jarlov, Bygningsstyrelsen
- Christian Liebing, Bygningsstyrelsen [- 01.10.2013]
- Morten Østergaard Bygningsstyrelsen
- Michael Brix Hesselager, Bygningsstyrelsen
- Peter Torp Madsen, Bygningsstyrelsen
- Casper Rævsgaard Hansen, Bygningsstyrelsen
- Trine Varmosi, Bygningsstyrelsen
- Kristian Lyk-Jensen, Bygningsstyrelsen
- Signe Prindal Kæregaard, Bygningsstyrelsen
- Christian Hauser, Bygningsstyrelsen
- Marianne Dencker, Bygningsstyrelsen
- Thea Lüttichau, Bygningsstyrelsen
- Alexander Löhr, Bygningsstyrelsen [23.09.13]
- Morten Bæk, Klima-, Energi og Bygningsministeriet
- Martin Lindgreen, Klima-, Energi og Bygningsministeriet
- Tine Gro Urhskov, Klima-, Energi og Bygningsministeriet
- Sabrina Louise Fast, Klima-, Energi og Bygningsministeriet
- Christian Liebing, Ministeriet for Forskning, Innovation og Videregående Uddannelser [01.10.2013]
- Niels Korsby, Ministeriet for Forskning, Innovation og Videregående Uddannelser
- Nils Agerhus, Ministeriet for Forskning, Innovation og Videregående Uddannelser / Styrelsen for Videregående Uddannelser
- Rolf Christian Lange, Ministeriet for Forskning, Innovation og Videregående Uddannelser
- Bjarke Lind, Ministeriet for Forskning, Innovation og Videregående Uddannelser [19.9.13]
- Johnny Mogensen, Styrelsen for Videregående Uddannelser [2.10.2013]
- Peder Michael Sørensen, Styrelsen for Videregående Uddannelser [2.10.2013]
- Nicolai Ebsen, Styrelsen for Videregående Uddannelser [2.10.2013]
- Erik Hammer, Moderniseringsstyrelsen [5.11.2013]
- Søren Ring Hansen, Moderniseringsstyrelsen [5.11.2013]
- Peter Brixen, Finansministeriet
- Kent Harnisch, Finansministeriet (Formand)
- Maria Schack Vindum, Finansministeriet
- Kristian Holm Hansen, Finansministeriet
- Jonathan Benjamin Knudsen, Finansministeriet
- Anders Frølich, Finansministeriet [14.10.2013]
- Mia Andersen, Finansministeriet [01.01.2014]

ny syltekrugke

Embedsmandsudvalg i 2012-14, lyder spørgsmålet til Bygningsstyrelsen

Men hvorfor konstaterede embedsmandsudvalget ikke, at KU's evne til at bestyre selveje burde udredes nærmere – i stedet for at der nu er gået et år, hvorefter systemet pludselig opdager, at man hellere må sætte en udredning i gang, nu ved bestilling hos privat konsulentfirma?

”Undersøgelsen er ikke ny, den er en del af foromtalt beslutningsoplæg til regeringens Ø-udvalg. Bygningsstyrelsen henviser endvidere til Finansministeriet og Uddannelsesministeriet for nærmere oplysninger om undersøgelsen, da det ikke er Bygningsstyrelsen, der står for den,” svarer udviklingschefen.

KU-bestyrelsen: Vi betaler 20 pct. overpris

KU anmodede i februar 2013 om at blive frigjort fra den såkaldte SEA-ordning, hvor staten ejer bygningerne og udlejer til KU. Problemet for KU er, at **SEA (Statens Ejendoms Administration)** styrer udlejning, ombygning, nybygning og vedligeholdelse, samt at selskabet ensidigt fastsætter lejen, som KU vurderer som 20 pct. for høj. KU betalte i 2014 927 mio. kr. i husleje, og det er en overpris på 180 mio., som kunne være brugt på ca. 250 ekstra forskere, mener KU's bestyrelse.

Og Bestyrelsen fik ironisk nok støtte i overprisen i en analyse lavet af et privat konsulentfirma om markedspriser og kontraktforhold, som var bestilt af modparten, Bygningsstyrelsen.

Hvorfor betaler universiteterne i gennemsnit 20 pct. mere end markedsprisen?

”Den nævnte undersøgelse viste, at huslejen for universitetsbygninger er højere end markedslejen for kontorbygninger. Det er i sig selv ikke så underligt. Universitetsbygninger indeholder ofte komplekse særinstallationer, f.eks. laboratorier, klimakamre, auditorier og faciliteter for dyrehospitaler og har derfor en højere husleje end almindelige kontorlejemål. Herudover var renten indenfor huslejeordningen højere end den aktuelle meget lave markedsrente,” svarer udviklingschef Lyk-Jensen, der også siger, at KU kompenseres: ”Imidlertid får KU penge til huslejen over finansloven og

bliver derfor ikke ’snydt’. Hvis KU får selveje skal KU's bevilling derfor også justeres for de huslejeindtægter, staten mister, således at en overgang til selveje er udgiftsneutral, som forudsat i universitetsloven.”

KU-rector: Forhalingsmanøvrer

KU-rector, **Ralf Hemmingsen**, kalder de nye forhalingsmanøvrer stærkt utilfredsstillende, for Uni-loven har paragraffer, som udtrykkeligt åbner op for bygnings-selveje:

”Det kan ikke nytte, at vi hele tiden bliver holdt hen i en meget, meget langstrakt og kviksandslignende proces, som ikke rigtigt vil rykke sig. Om det så skyldes ideologi, systemtænkning, eller at man helt jordnært ikke vil miste provenuet fra vores lejeindbetalinger til SEA-ordningen, ved jeg ikke” (WEEKEND-avisen).

Siden DTU's selveje-ordning i 2003 – og CBS' senere – har selveje stået højt på ønskelisten hos KU's ledelse. *Nu skal KU's kapacitet til at håndtere selveje nøje analyseres. Blev DTU i 2002 og senere CBS udsat for samme procedure?*

”CBS og DTU har aldrig været en del af huslejeordningen. Hvad der blev vurderet ift. kapacitet, ligger før Bygningsstyrelsens tid og udenfor vores ressortområde, så her må jeg desværre henvise FORSKERforum til Uddannelsesministeriet, der er ressortministerium for både DTU og CBS.

Selvejefordele ikke dokumenteret

Der er dog stærke kræfter, som modarbejder KU's selveje-ønske: For staten, SEA og Finansministeriet er godkendelse af projektet ikke ligetil, for KU's bygninger er en femtedel af SEA-ordningen:

Bygningsstyrelsens problem er således, at frigives KU, er SEA's status usikker, for andre institutioner kunne tænkes at følge efter (RUC undviger delvis SEA ved lejemål på Marbjerg, og AAU gør det samme i København-campus). **Det tekniske problem** er, at KU's bygninger er svære at værdisætte (med en balance mellem hvad staten skal tjene, og hvor meget KU skal gældsætte sig/kunne belåne). Og endelig er **det**

politisk-økonomiske problem, at Finansministeriet ikke vil afgive værdier og slippe styringen af statens ejendomme, herunder konjunkturstyring af offentligt byggeri m.m.

Kan Bygningsstyrelsens udviklingschef forstå, hvis nogle konspiratorisk påstår, at KU's selvejeansøgning modarbejdes og forhales af Bygningsstyrelsen, som vil miste et stort forvaltningsfelt, indtægter og stillinger, hvis KU får selveje?

”Nej, det kan jeg ikke forstå. Jeg synes, at disse ’nogle’ skal stå frem og dokumentere en sådan påstand, der – som så mange andre fremførte påstande i pressen – savner både lodighed og saglighed. Bygningsstyrelsen er sat i verden for at forvalte statens værdier og skatteborgernes penge bedst muligt. Om opgaverne kan løses bedre ved et selveje, er ikke dokumenteret,” svarer han og slutter:

”Hvorvidt KU skal have selveje, er i øvrigt ikke op til Bygningsstyrelsen, men alene en politisk beslutning.”

Hertil svarer KU-rector:

”KU er enig med Bygningsstyrelsen om, at spørgsmålet om selveje er en politisk beslutning. Det er ikke en afgørelse som embedsmænd skal tage,” siger **Ralf Hemmingsen**. ”Bemærk, at det er en samlet bestyrelse for universitetet, der står bag ønsket om en normalisering og modernisering af byggeområdet, hvor universitetet ikke er tvunget til at leje bygningerne af staten. På den måde kan der skabes fleksibilitet og frigøres ressourcer ...”

jø

HORIZON 2020: Lobbyisme defineret

Udpegning af EU-støttede forskningstemaer foregår i en række sluser, hver med sine lobbypåvirkninger. Enkelte ord og sætninger

”Timing er alfa og omega. Kommer du for tidligt med dit input, risikerer du, at det bliver glemt. Men venter man til de officielle møder, så bliver det op ad bakke.”

Sådan siger Danmarks officielle forskningslobbyist om arbejdet med EU's forskningsprogram Horizon 2020. **Jakob Just Madsen** er leder af DANRO – Uddannelsesministeriets kontor i Bruxelles.

Vejen fra de overordnede politisk besluttede forskningsprogrammer og ned til formuleringen af de enkelte *calls* for forskningsansøgninger er lang og kompliceret. Og det er ikke alt, der foregår ved de officielle møder i programkomitéerne.

”Møderne er vigtige til at binde trådene sammen, men det er mellem møderne, at trådene skabes. Og der er det sådan nogle som mig, der giver aktørerne besked på, at det er nu, de skal byde ind.

Embedsmændene i EU-kommission

Det er embedsmænd i EU-kommissionen, der laver oplæg til forskningsprogrammerne og herunder hvilke projektemner, man vil uddele penge til. Disse oplæg bliver derefter behandlet af programkomitéer, hvor der sidder repræsentanter fra alle EU-lande samt associerede lande, der også deltager i Horizon 2020.

Men vil man have indflydelse på, hvad forskningsmidlerne skal gå til – og det er der mange, der gerne vil – handler det om at påvirke kommissionens embedsmænd, mens de skriver på oplægget.

”Hvis du senere vil have noget nyt ind, skal du også tage noget ud. Så det er vigtigt at sørge for, at man får de vigtige ting ind, før det konkrete udkast kommer på bordet. Venter man, til de officielle møder finder sted, så vil det være meget op ad bakke,” siger Jakob Madsen.

AU-ektor Johnny Laursen er dansk ekspertrepræsentant i programkomitéen for Rummelige Samfund. Han fortæller, hvordan det er nødvendigt på forhånd at have koordineret forslag og synspunkter med de andre lande. For hvis ikke der er nogenlunde konsensus om et ændringsforslag, bliver der ikke ændret ved kommissionens udkast.

”Hvis vi er delte på de vigtige synspunkter, så har vi ret lidt indflydelse på, hvad kommissionen foretager sig. Så hvis for eksempel

Tyskland kommer med et synspunkt om, at noget skal styrkes, så er det vigtigt, at vi bakker op. Ellers vil kommissionen konstatere, at der ikke er enighed, og kan så gøre, som de vil. Derfor må man arbejde systematisk med at koordinere synspunkter, hvis medlemsstaternes repræsentanter ønsker indflydelse” fortæller Johnny Laursen.

Denne koordinering af synspunkter foregår typisk på et møde, der holdes mellem landenes repræsentanter, dagen inden det officielle komité-møde, hvor kommissionen er til stede.

Lukket høring for industrilobby

I processen, hvor kommissionens forslag til forskningsprogram bliver til, er der to høringer. Den første er åben, og her kan alle i princippet byde ind med forslag og bemærkninger til udkastet. Den anden er for de såkaldte europæiske teknologiplatforme, som er en slags EU-konstruerede interesseorganisationer indenfor forskellige teknologiske områder, hvor især industrien, men også universiteter, myndigheder og organisationer er repræsenteret. Denne høring er lukket for øvrige.

Danmarks officielle repræsentation i lobby-arbejdet er i programkomitéerne, hvor vi er repræsenteret af en embedsmand fra Uddannelsesministeriet, samt en faglig ekspert – typisk en universitetsforsker. De får især inputs fra forskellige referencegrupper, som består af universiteter, virksomheder og organisationer indenfor området.

Overordnet er der ifølge Jakob Madsen to mål, som de danske repræsentanter forfølger: ”Det ene er, hvis der er noget forskning, vi kan se, vi har behov for i Danmark, men at det er noget, vi ikke vil kunne løse på egen hånd. Nogle ting har en volumen og størrelse, hvor et enkelt land som Danmark har brug for samarbejde med andre lande. Det andet, vi ser på, er, om der er potentiale for, at danske aktører kan være med til at løse det her.”

Den danske regering har officielt meldt ud, at man har som mål, at 2,5 procent af midlerne i Horizon 2020 skal gå tilbage til danske aktører, hvilket er en smule mere, end Danmark bidrager med til den samlede pengekasse, der med det hele er på 80 milliarder euro.

Eksempel: Danmark vil have fjernvarme-forskning

AAU-professor Lasse Rosendahl sidder i programkomitéen for Energi. Når han tager til møde i Bruxelles, er det med en ønskeliste fra en dansk referencegruppe med repræsentanter for forskning og erhverv i den danske energisektor.

”Noget af det, der er en dansk kompetence, er det med at sammensætte og optimere energisystemer, for eksempel fjernvarme. Der har vi haft input til de dele af programmet, der handler om energisystem, og er kommet med forslag til formuleringer i *calls* for at sikre, at de danske kompetencer har en plads, når der skal skrives ansøgninger,” fortæller Rosendahl.

Resultatet af det arbejde kan blandt andet ses i det specifikke *call* LC21, hvor et af de to punkter handler netop om udvikling og forbedring af energisystemer, hvilket har fået en budgetramme mellem 2 og 4 millioner euro.

En linje kan gøre forskellen

Et andet mere konkret eksempel på, at danske interesser er slået igennem, ses i programmet Bioøkonomi, hvor det lykkedes at få indført et tema omkring forarbejdning af fødevarer.

”Vi fik input fra baggrundgruppen om deres ønsker, og her blev det nævnt, at der manglede noget i programmet om fødevarerforarbejdning. Vi rejste det så overfor kommissionen, og de bad os selv komme med et forslag, der endte med at komme med,” fortæller **Ulrik Olsen**, der sidder i programkomitéen som Uddannelsesministeriets repræsentant.

Derudover er det typisk små detaljer, som den danske delegation får sat fingeraftryk på. Men det kan også have betydning: ”Der er det typisk linjer eller ord, men det gør, at der er forskergrupper, der siger: ‘Hvis vi får denne linje med, så kan vi søge.’”

Det område, hvor Danmark i Horizon 2020's første år – 2014 – har haft størst succes med at få midler hjem, er i programmet Sundhed. Men det er svært at følge en direkte rød tråd fra de danske inputs og til de projekter, der ender med at få bevillinger, siger KU-sunds prodekan Birthe Høgh, der sidder i referencegruppen.

”Om der står et ord med stamceller, og

erer forskningstemaer

et rigtige sted kan gøre milliard-forskellen

så ved jeg, at en forsker på Rigshospitalet har fået en bevilling om stamceller, sådan kan man ikke stille det op. Opslagene er jo formuleret meget bredt. Men når vi får formuleret det på gode måder, passer det med de styrker, vi har i Danmark, så vi kan skrive ansøgninger, forklarer hun og nævner temaet sund aldring som noget, referencegruppen har forsøgt at spille ind.

Fattige lande er mere opsatte

Lasse Rosendahl oplever generelt, at der er stor lydhørhed, hvis ens forslag er fornuftige og gennemarbejdede – både fra kommissionens side og fra de øvrige lande.

Men samtidig kan der være markante regionale og nationale dagsordener i forhold til, hvilke energiformer de mange forsknings- og udviklingsmilliarder skal kastes efter.

”Der er store variationer omkring energisystemer i Europa fra nord til syd, øst til vest. I Danmark har vi meget en vind-dagsorden og en smart grid-dagsorden. Men når vi

snakker vind-dagsorden, så er der andre lande, der presser på for en sol-dagsorden, og så er der lande, der føler, at olie- og kulkraft er væsentlige områder,” fortæller Rosendahl.

Han har samtidig en oplevelse af, at de lande, der er hårdt ramt af den økonomiske krise, er særligt opsatte på at målrette midler til forskning og ikke mindst erhvervsudvikling.

”Man kan mærke, at de er meget fokuserede på de enkelte calls. De er meget grundige i deres behandling af materialet, og hvor vi i Danmark måske koncentrerer vores interesse om for eksempel vind eller bio-brændstof, så har nogle lande ligesom noget på alting og er meget inde i, hvordan hele funding-systemet er skruet sammen.”

Innovation fremfor forskning

Mens der i Lasse Rosendahls energi-komité var forskellige prioriteter og vægtning af energityper mellem de enkelte lande, så oplevede Johnny Laursen i første fase en anden og mere voldsom konflikt i programkomitéen for Rummelige Samfund. Her valgte et flertal nemlig at forkaste kommissionens forslag.

”Vi var simpelthen uenige i budgetfordelingen. Der var for lidt konkurrenceudsatte midler til traditionel forskning og for meget til innovationsdagsordenen, der skulle bruges på andre virkemidler,” fortæller Johnny Laursen, som tilføjer at samarbejdet med Kommissionen blev bedre efter denne første styrkeprøve.

Programmet Rummelige Samfund er et af de få ”tørre” videnskabelige områder i et rammeprogram, der ellers er domineret af våde og tekniske videnskaber. Og integrationen af de tørre SSH-videnskaber i de øvrige områder er en af de overliggende dagsordener for Laursen.

”Man har jo en meget ambitiøs digitaliseringsdagsorden indenfor mange af forskningsprogrammerne. Men digitaliseringsværktøjer skal udvikles, så det er menneskets behov og ikke teknologien, der er styrende. Det er eksempel på en SSH-tilgang,” forklarer han og nævner også uddannelse og større fokus på kulturarv og den historiske dimension som led i arbejdet med inklusion som punkter på den huskeseddel, han har fået med hjemmefra fra sin referencegruppe.

Politisk vækst dagsorden

Når kommissionen hælder mere mod innovation fremfor klassisk forskning, kan det ifølge Laursen forstås på samme måde som den klassiske diskussion, man kender i dansk forskning – spørgsmålet om, hvorvidt forskningen skal skabe viden eller arbejdspladser.

”Kommissionens politik er rammesat af de overordnede dokumenter, der kommer fra ministerrådet. Og det er klart, at der er en stor beskæftigelses- og erhvervsdagsorden i Horizon 2020. Den overordnede dagsorden er, at Horizon 2020 skal understøtte erhvervs- og samfundsudvikling,” siger Laursen.

Overordnet set oplever han Horizon 2020-burekratiet som en maskine, der fungerer – trods alt.

”Inddrager man nationale synspunkter – ja. Er der interne brydninger om ressourcer – ja. Kan man gøre det bedre – ja. Men det gælder også for de nationale systemer. Vil man have en fælles forskningsstrategi i EU, er der ikke mange andre måder at gøre det på.”

ja

Hjemtagning under målet

Danmark ligger en smule under sig egen målsætning ved den første officielle statistik for, hvor mange forskningsmidler der hidtil er uddelt i Horizon 2020. I alt 118 danske partnere er med på 86 kontrakter, hvilket samlet set har sendt 48,6 millioner euro i dansk retning. Det tal svarer til 2,18 pct. af de udelte midler, og det er en smule under målsætningen på 2,5 procent.

Jakob Just Madsen, leder af Uddannelsesministeriets kontor i Bruxelles, mener dog, at statistikken, der løber til og med november, ligger så tidligt, at man ikke skal drage for mange konklusioner ud fra tallene.

Museums-discount

Nu skal København have mega naturhistorisk museum, lød den glade nyhed i december.

Men den dårlige nyhed bag var, at en manglende bevilling på 250 mio. sender forskningssamlinger på fjernlager

Det var med stor glæde og med flotte fotos, at KU kort før jul kunne slå fast, at det planlagte Statens Naturhistoriske Museum, der skal ligge i Botanisk Have, bliver en realitet. Selvom det har knebet med at finde pengene, faldt brikkerne til sidst på plads med en løsning, der er 250 millioner kroner billigere end det oprindelige forslag. Beparelsen betyder, at en underjordisk kælder ikke bliver realiseret.

Men den billige løsning har skabt bekymring for museets forskere. For de færre penge betyder et mindre museum, og de mindre rammer kommer først og fremmest til at gå ud over samlingerne og den tilhørende forskning.

Begrænset plads

”Den begrænsede plads kommer først og fremmest til at gå ud over samlingerne og forskningen, for det skal ikke gå ud over formidlingen, som museet skal sælges på i forhold til sponsorerne. Det er det, vi har fået at vide,” fortæller **Jon Feldså, professor og kurator** ved Zoologisk Museum.

Konsekvensen bliver, at der ikke bliver så meget plads til samlinger på museet, som man først havde håbet. En væsentlig del af de naturhistoriske samlinger skal i stedet opbevares på et fjernlager langt fra byen, og det frygter Feldså og hans kolleger kan gå ud over forskningen.

”Det er meget vigtigt, at samlinger og biblioteket ligger i umiddelbar nærhed, så man hurtigt kan komme til dem,” forklarer han og nævner, hvordan han i sit forskningsarbejde dagligt går i samlingerne for at tjekke og sammenligne forskningsobjekter.

”Jeg arbejder med klassifikation af fugle ud fra DNA, og vi er midt i et projekt, hvor vi gennem komparative analyser ser på, hvordan arveanlæg udvikler sig. Hvis jeg spontant finder ud af, at jeg er nødt til at tjekke en dragt igen, kan jeg gøre det på et øjeblik ved at tage en dragt ud af samlingen. Men hele den proces bliver besværlig, hvis jeg skal bestille og have den bragt fra et fjernlager,” forklarer Feldså.

Samlinger bliver glemt

Fjernlageret, som skal rumme de samlinger, der ikke bliver plads til, skal bygges på et

endnu ubestemt sted – formentlig på Sjælland – og skal drives i samarbejde med blandt andet Statens Museum for Kunst og Det Kongelige Bibliotek, der også har brug for ekstra lagerplads.

Lektor og faggruppeleder ved Botanisk Have Ole Seeberg peger på, at samlinger er noget, der skal passes og holdes aktivt.

”Det er aldrig smart at sende samlinger væk. Mit herbarium har jeg lige ved siden af. Lå det langt væk ude på Sjælland, ville det ikke blive tilset regelmæssigt. Og så skal man ikke være blind for det forhold, at det, at man går rundt i samlingen, inspirerer en,” siger han.

Det er langt fra alle samlinger, der i dag forskes aktivt i. Men en risiko ved at placere

ubrugte samlinger på fjernlager er, at de simpelthen går i glemmebogen.

”Man vil forsøge at holde på de samlinger, der foregår aktiv forskning omkring. Men aktiv forskning kan jo flytte sig. Og hvis man for eksempel vil flytte vores mos-samling på et fjernlager, vil det blive besværligt at få reaktiveret den,” siger Seeberg.

Han ærgrer sig også over, at samlinger og forskning blev nedprioriteret i forhold til formidlingen, da der fattedes penge. Omvendt forstår han den finansielle logik.

”Man kan godt se, at det er nemmere at få doneret penge til en udstilling med afrikanske pattedyr end til lagerplads for 6000 kasser med tørrede planter. Jeg synes ikke nødvendigvis, det er den bedste løsning, men det har

Et stort hvalskelet i en lysende udstillingshal skal være vartegnet for det nye naturhistoriske museum. Hvad man ikke ser på billedet, er det store underjordiske kompleks, som måtte spares væk, da man kun kunne finde 950 millioner ud af de 1,2 mia., projektet oprindeligt kostede.

været det muliges kunst.”

Løsning: Dobbelt-reoler

Ifølge samlingschef **Nikolaj Scharff ved Statens Naturhistoriske Museum** er der i dag 13.000 kvadratmeter depoter til museets samlinger, og med bygge-besparelserne skal de depoter presses ind på ”et noget mindre areal”.

Scharff tror dog på, at det kun bliver en mindre del af samlingerne, der skal sendes i fjernlager. Løsningen er, at man opbevarer kasserne i kompaktreoler, der kan rulles sammen på skinner.

”Oprindeligt var samlingsarealet næsten dobbelt så stort. Så skar man især ned på samlingsarealet. Men til gengæld bliver

rummene højere, så vi i stedet kan have dobbelt kompakt-system,” siger han med henvisning til et reolsystem i to etager, der altså i princippet kan rumme dobbelt så mange kasser.

Han vælger at glæde sig over, at den magasinplads, der bliver i det nye museum, bliver stærkt forbedret i forhold til det nuværende: ”I dag har vi magasiner, der ikke er lavet, som de skal være. Men i det nye magasin kan vi regulere luftfugtighed og temperatur, hvilket gør, at samlingerne holder bedre, og at vi minimerer risikoen for skadedyrsangreb. Den anden gode ting er, at samlingerne bliver samlet et sted. I dag ligger de i et hav af forskellige bygninger.”

Ærgrer samlingschefen sig ikke over, at

samlingerne blev nedprioriteret i det endelige byggeri?

”Det gjorde jeg da, da det blev besluttet, og syntes, det var en rigtig dårlig ide. Men efter vi har set rummene og fået tænkt i nogle løsninger, er jeg ikke så bekymret mere. Selvfølgelig er folk stadig nervøse for, om der bliver plads nok. For hvad nu hvis vi ikke har råd til dobbelt-kompaktreoler? Men jeg er sikker på, at når det kommer ud som EU-udbud, så bliver priserne tilstrækkeligt lave,” siger Nikolaj Scharff.

I forbindelse med det nye museum, der skal stå klart i 2020, skal samlingerne midlertidigt flyttes og opbevares. Den proces starter ifølge Scharff formentlig i 2016.

lah

Akkrediterings-farce: Lukning trukket tilbage

Først lukkede Akkrediteringsråd AAU-informatik pr. telefon for bagefter at genåbne med skinbegrundelser.

En forvaltningsskandale, siger sociologiprofessor.

FORSKERforum BORER

Først lukkede Akkrediteringsrådet AAU's Humanistisk Informatik med en telefonisk meddelelse til AAU's rektor.

Rådets drastiske lukningsbeslutning var et sololøb fra rådets side. For rådets politisk udpegede medlemmer valgte faktisk – det sker kun i en ud af hundrede sager – at overhøre den faglige indstilling fra dets forvaltningsorgan (Akkrediteringsinstitutionen), som ikke havde indstillet til det røde lys, men til det gule ("betinget akkreditering"). Rådets begrundelse var angiveligt alarmerende indberetninger fra censorformandskabet på uddannelsen.

Farce: Lukning – limbo – åbning

Men farcen blev så åbenlys, da rådet dagen efter telefonbeskeden – inden lukningsbeslutning var meddelt og begrundet skriftligt – udsatte lukningen med henvisning til, at rådet havde glemt at undersøge en teknikalitet. Men rådsformanden kaldte dette en ren formalitet, for lukningsbeslutningen stod fast og var definitiv.

I halvanden måned måtte Aalborg så vente i limbo på en beslutning. Og farcen blev så total i januar, da Akkrediteringsrådet i en endelig afgørelse trak lukningen tilbage. Man nøjedes med at uddele det gule kort ("betinget akkreditering"), så uddannelsen får to år til at rette op på censorkritik.

Men farcen sluttede slet ikke her, for Rådet havde slet ikke fået rede på teknikaliteten, nemlig om der var kvalitetsproblemer i både Aalborg- og København-filialerne.

Akkrediteringsråd med skinbegrundelser

Rådet anførte, at censorformandskabet for Informatik-uddannelsen har indberettet, at der er kvalitetsproblemer begge steder. Men det var usandt, for aktindsigt i sagen afslører, at formandskabet slet ikke har udredt teknikaliteten, idet data er destrueret! Formandskabet har derfor heller ikke kunnet dokumentere, hvor mange censorer der faktisk har været meget kritiske.

Og da teknikaliteten således ikke kunne bruges som begrundelse for

“Aalborg-farcens forvaltning ryster endnu engang Akkrediteringsinstitutionens troværdighed. Man laver checkliste- og medieakkrediteringer, man bygger på censor-dokumenter, der angiveligt er destrueret, eller censorsamtaler, som der ikke er referater fra. Og man ændrer afgørelser, uden at man kan se grundlaget for det. Afgørelser er inappellable, og kan ikke indklages”

Heine Andersen

tilbagetrækningen, opfandt Rådet et nyt figenblad, nemlig at der angiveligt var fremkommet nye oplysninger: "Forud for råds-mødet har Aalborg Universitet fremsendt afgørende, nye oplysninger, der har været udslagsgivende for, at Akkrediteringsrådet har afgjort sagen med en betinget positiv akkreditering." (Pressemeddelelse).

Nye oplysninger var slet ikke nye

Men Akkrediteringsrådet fortalte ikke, hvad det var for "afgørende, nye oplysninger" – og en nærlæsning afslører, at der slet ikke var nye oplysninger. AAU's høringsvar var nemlig først og fremmest en voldsom kritik af dramatiserende censorformands-indberetninger, som var Akkrediteringsrådets anledning til lukningsbeslutningen.

Senere oplyste rådsformanden så, at de nye oplysninger var, at AAU frivilligt havde indført adgangsbegrænsning, og at det ville betyde et kvalitetsløft, som begrundede, at uddannelsen kunne fortsætte. Men det var også usandt, hvilket spagfærdigt blev bemærket af AAU's rektor, for det var ikke en ny oplysning; det vidste Akkrediteringsrådet også, da man tog lukningsbeslutningen...

Sociologiprofessor: Forvaltningsskandale

Til historien hører også, at Akkrediteringsrådets underkendelse af den faglige indstilling blev begrundet af en dramatiserende og svagt dokumenteret censorformands-indberetning, konstaterer sociologiprofessor Heine Andersen, som arbejder med forskningsetik og evaluering, og som har sat sig nøje ind i Aalborg-sagens akter og forløb.

Han mener, at rådets forvaltning er en skandale, som burde undersøges nærmere af tilsynsmyndigheden, Universitetsstyrelsen:

"Aalborg-farcens forvaltning ryster endnu engang Akkrediteringsinstitutionens troværdighed. Det er en magtfuld institution. Man laver checkliste- og medieakkrediteringer, man bygger på censor-dokumenter, der angiveligt er destrueret, eller censorsamtaler, som der ikke er referater fra. Og man ændrer afgørelser, uden at man kan se grundlaget for det. Afgørelser er inappellable, og kan ikke indklages," siger han.

Hvor er retssikkerheden?

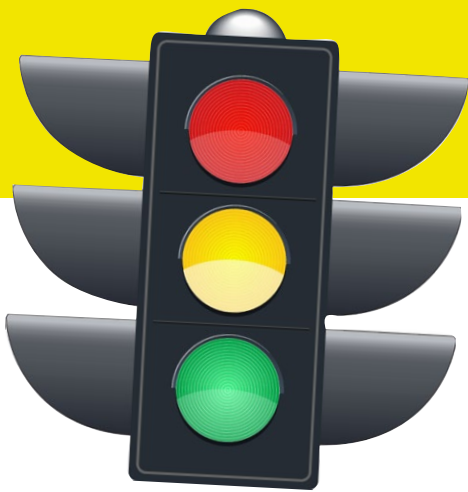
Nogle mener måske – især udenfor Aalborg – at der har været kvalitetsproblemer på Aalborg-uddannelsen, og det vil Heine Andersen ikke afvise. Men det retfærdiggør ikke sagens forløb, som han mener, udpeger et alvorligt problem: Kvaliteten i Akkrediteringsinstitutionen og -rådet er ringe og ureglementeret. Og vilkårlighed i forvaltningen sår mistanker om politisering i forvaltningen; uddannelser har ikke retssikkerhed for, at de behandles korrekt.

"Akkrediteringsinstitutionen foretager meget problematiske vurderinger og domme, mens det ikke er åbenlyst, at der er brug for sådan en overdommer, som åbenlyst – jævnfør forløbet i denne sag – fungerer på vilkårlige præmisser. Men skal systemet have sådan en overdommer, så viser sagen igen, at det faglige niveau skal styrkes, bl.a. med flere ressourcer og et (endnu) større bureaukrati. Hvis man ikke lukker institutionen, så burde der i det mindste være klagemuligheder, så uddannelsers retssikkerhed styrkes."

Akkrediteringsinstitutionen AI blev sidste år kritiseret for at være uprofessionelle og for at politisere, fx da man lancerede et useriøst jobrelevans-kriterium målt på uddannelsers aftagerpaneler. Det kaldte rektorer "forfejlet", og Heine Andersen kaldte det "et politiseret budskab på tyndbenet analyse", hvorefter AI-direktør Anette Dørge gik i flyverskjul.

Ureglementeret sagsbehandling

– hvad siger tilsynsmyndigheden: Uni-styrelsen?

De farce-ansvarlige gået i flyverskjul

Og nu bagefter, da FORSKERforum gerne vil have forklaret farcens forløb, vil hovedaktørerne ikke forklare sig, selv om de har offentlige forvaltningsroller. Formanden for Akkrediteringsrådet, **Per B. Christensen**, vil ikke besvare de kritiske spørgsmål, som FORSKERforum har fremsendt.

Og **sensorformand Anne Kirstine Hougaard**, hvis dramatiske indberetninger var rådets begrundelse for at lukke, vil heller ikke besvare kritiske spørgsmål til sin forvaltning (se INTERVIEW-SPØRGSMÅL PÅ DE NÆSTE SIDER).

FORSKERforum har derfor spurgt, om myndigheds personer bare kan undlade at besvare spørgsmål til deres forvaltning af sager:

Mener Uni-styrelsen som tilsynsmyndighed, at det er i overensstemmelse med forvaltningslovens tekst om god forvaltningsskik, at personer med myndighedsbeføjelser afviser at besvare FORSKERforums spørgsmål til deres forvaltning og afgørelser?

”Som tidligere nævnt er Styrelsens rolle som tilsynsmyndighed, at behandle sager, hvor der er en vis sandsynlighed for at gældende ret ikke er overholdt. Jeg mener ikke at FORSKERforums henvendelse om en kommentar fra Akkrediteringsinstitutionen falder indenfor denne kategori”, lyder email-svaret fra direktør Nils Agerhus.

Akkrediteringsrådets behandling af AAU-sagen kaldes en farce, fordi rådet først lukkede Hum-Informatik-uddannelsen på uklart grundlag, hvorefter rådet fortrød, genovervejede og til sidst trak lukningen tilbage – med skinbegrundelser.

Det forløb kalder sociologiprofessor Heine Andersen for skandaløst: Kvaliteten i Akkrediteringsinstitutionen og -rådet er ringe og ureglementeret. Og vilkårlighed i forvaltningen sår mistanker om politisering i forvaltningen; uddannelser har ikke retssikkerhed for, at de behandles korrekt.

Han opfordrer Universitetsstyrelsen – som er tilsynsmyndighed – til at undersøge Akkrediteringsinstitutionens forvaltningspraksis.

Styrelseschefen: Kan ikke tage konkret stilling

Og FORSKERforum har spurgt **styrelseschef Nils Agerhus** om sagen. Han har besvaret spørgsmål pr. e-mail.

Mener Styrelsen, at sagsbehandlingen er saglig og betryggende, når Rådet anfører usande fremstillinger og skinbegrundelser for sine afgørelser?

”Styrelsen for Videregående Uddannelser er klageinstans i forhold til retlige spørgsmål ved Akkrediteringsrådets afgørelser, hvorfor jeg ikke har mulighed for at tage stilling til FORSKERforums konkrete spørgsmål og tilkendegivelser vedrørende sagsbehandlingen i Danmarks Akkrediteringsinstitution og i Akkrediteringsrådet,” svarer han og tilføjer:

”Akkrediteringsrådet er fagligt uafhængigt af uddannelses- og forskningsministeren. Det betyder, at Akkrediteringsrådet ikke er underlagt ministerens instruktionsbeføjelse i faglige spørgsmål. Rådets endelige skriftlige afgørelse om godkendelse og akkreditering foreligger endnu ikke, men afventer Styrelsen for Videregående Uddannelsers afgørelse af legalitetsforhold.

Konsekvenser for Akkrediteringsrådet?

Vil den aktuelle sags kaotiske forløb få konsekvenser for Akkrediteringsrådets virke, fx ved at styrelsen som tilsynsmyndighed undersøger forvaltningen – og eventuelt uddeler kritik, påtaler og pålæg?

“

På baggrund heraf kan styrelsen ikke genkende FORSKERforums udlægning af, hvordan sagsbehandlingen er foregået i Danmarks Akkrediteringsinstitution og i Akkrediteringsrådet

Styrelseschef Nils Agerhus

”En tilsynsmyndighed med et legalitets-tilsyn har kun pligt til at behandle en sag, hvis der er en vis sandsynlighed for, at gældende ret ikke er overholdt. Det vil sige, at styrelsen kun har pligt til at behandle henvendelser, hvor der er en nærliggende sandsynlighed for, at man har tilsidesat ikke uvæsentlige retssikkerhedsgarantier.

Som ovennævnt foreligger Akkrediteringsrådets endelige afgørelser endnu ikke, men afgørelserne skal selvfølgelig overholde kravene i forvaltningsloven, herunder til begrundelse.”

Retssikkerhed?

Hvilken retssikkerhed har uddannelser, som skal igennem akkrediteringssystemet, når Akkrediteringsrådets forvaltning forekommer vilkårlig, jf. forløbet i den aktuelle sag?

”Forløbet omkring akkrediteringen har – særligt for de studerende – været uheldigt, hvilket formanden for rådet også har anerkendt i pressemeddelelse i november.

Styrelsen har forstået, at Akkrediteringsrådet forventer at ville ændre sin forretningsorden, således at uddannelser, der får afslag på akkreditering, skal behandles på to selvstændige rådsmøder, hvor uddannelsesinstitutionen efter det første rådsmøde får lejlighed til at fremsende bemærkninger til rådets foreløbige afgørelse. Det er herudover en væsentlig retssikkerhedsgaranti, at en uddannelsesinstitution har mulighed for at klage over retlige spørgsmål,” svarer Styrelseschefen for at slutte:

”På baggrund heraf kan styrelsen ikke genkende FORSKERforums udlægning af, hvordan sagsbehandlingen er foregået i Danmarks Akkrediteringsinstitution og i Akkrediteringsrådet.”

Akkrediteringsråd under

Rådet fór først ud med lukning, som så blev trukket tilbage med skinbegrundelser. Og nu vil formanden ikke svare på kritiske spørgsmål

Mandag d. 24. nov. fik AAU's rektor en telefonisk melding om, at en af Aalborgs største uddannelser, **Humanistisk Informatik**, var indstillet til lukning. Det statslige **Akkrediteringsråd** afviste at re-akkreditere dens to bacheloruddannelser, og det ville koste 190 studiepladser årligt. Men inden rådet skriftligt havde meddelt beslutningen/begrundelsen, trak rådet lukningen tilbage om dagen efter.

Og i midten af januar blev farcen så total, da rådet trak lukningen tilbage i sin endelige afgørelse. Man nøjes med at uddele et gult kort ("*betinget akkreditering*"), så uddannelsen får to år til at rette op på kritisable forhold.

Akkrediteringsråd underkendte faglig indstilling

Akkrediteringsrådets drastiske lukningsbeslutning var et sololøb fra rådets side, for rådets medlemmer valgte faktisk at overhøre indstillingen fra forvaltningsorganet Akkrediteringsrådet, som ikke havde indstillet til det røde lys, men til det gule med "*betinget akkreditering*". Rådets begrundelse var angiveligt alarmerende indberetninger fra censorformandskabet.

Det sker stort set aldrig, at rådet går imod indstillinger fra Akkrediteringsinstitutionen, for det sker i mindre end en ud af 100 sager (ALTINGET).

Rådet meldte sin lukningsbeslutning til Aalborgs rektor, men før den var begrundet skriftligt, trak rådet i nødbremsen ved at udsætte beslutningen. Man havde angiveligt overset en teknikalitet, nemlig om der var kvalitetsproblemer i både Aalborg og Københavnerfilialerne.

Akkrediteringsinstitutionens **direktør Anette Dørge** fastslog, at rådets udsættelse ikke ville ændre i hendes gule indstilling, men hun tog rådets underkendelse af indstilling til efterretning. Og selv om rådet så efterfølgende ville have en teknikalitet afklaret, regnede hun ikke med, at det ville ændre på beslutningen om lukning.

Og **rådsformand Per B. Christensen** meldte bramfrit ud i medierne, at rådets beslutning var definitiv; den manglede blot formel afklaring af teknikaliteten (i Stiftstidende og DR).

Formanden i december: Ikke politiseret afgørelse

Det var den samme formand, som – da han tiltrådte som rådsformand – betonedede, at rådet skal optræde med armslængde og afholde sig fra at agere politisk. Og han afviste da også for ALTINGET, at selv om lukningen af Aalborg-uddannelsen faldt sammen med Kvalitetsudvalgets rapportering og offentlig dimensioneringsdebat, så havde det ikke indflydelse på rådets beslutning. Han afviste også fuldstændig, at beslutningen var taget som en "*medieakkreditering*", nemlig på baggrund af den kritik, som sociologen Henrik Dahl kom med i juli 2013.

"*Det kan jeg på det kraftigste afvise,*" udtalte Per B. Christensen. "*Jeg vil fortsat som rådsformand holde mig fra uddannelsespolitiske udsagn, der ikke er begrundet i de iagttagelser, vi gør os ved sagsbehandlingen i rådet. Vi er et fagligt uafhængigt råd. Vores integritet og ordentlighed er afgørende*" (ALTINGET).

Farce: Rådet trak lukning tilbage

Rådsformanden fastslog altså i december, at lukningsbeslutningen var saglig og definitiv, samt at den ikke var politiseret.

Men i midten af januar måtte han så bide i det sure æble og omgøre sin første lukningsbeslutning. Akkrediteringsrådets tilbagetrækning af lukning blev formelt begrundet med, at man havde fået orden på teknikaliteten.

FORSKERforum fremsendte derfor en række spørgsmål til formanden med anmodning om interview. Men formanden vil ikke besvare kritiske spørgsmål. En kommunikationsansvarlig i Akkrediteringsinstitutionen meddeler: "**Akkrediteringsrådets formand har ikke yderligere kommentarer til spørgsmålene.**"

Sherifferne i Akkrediteringsrådet

Per B. Christensen (formand, udpeget af ministeren). Uddannet lærer. Direktør i Næstved Kommunes uddannelsesområde.

Ove Poulsen (næstformand). Uddannet fysiker. Adm.dir. i vindmøllefirma, tidligere direktør i Videnskabsministeriet og rektor for Ingeniørhøjskolen i Aarhus.

Rasmus Markussen. Studerer humaniora ved AU og er næstformand i DSF.

Bjørn Stensaker. Professor i Pædagogik ved Oslo Universitet.

Lise Lind. Uddannet arkitekt. Chefarkitekt i Metroselskabet.

Stina Vrang Elias. Cand.scient.adm. fra RUC. Direktør i tænketanken DEA. Tidligere konsulent hos arbejdsgiverne DI.

Hanne Harmsen. Strategidirektør ved konsulentfirmaet Deloitte, som pt. udarbejder Taxameteranalyse for Uni-ministeriet. Tidl. vicedirektør ved KU.

Søren Damgaard. Uddannet fysiker. Afdelingsdir. i IBM.

Melanie Clivaz-Nielsen. Sygeplejerskestuderende.

Ukendte faglig indstilling

mål til rådets forvaltning

FORSKERforum trykker her den tekst og de spørgsmål, som blev sendt til rådsformanden:

En teknikalitet? En farce?

Lige efter tilbagetrækningen – som i FORSKERforum blev beskrevet som en farce lavet af cowboys – måtte Akkrediteringsrådets formand Per B. Christensen indrømme, at det ikke havde været et godt forløb:

”Det har ikke været ideelt for os som råd”, forklarede han til Altinget.

Hvad gik skævt – og kan formanden se, at det udefra ligner en farce?

Fór ud som barsk sherif?

Men rådsformand **Per B. Christensen**

optrådte selv som barsk sherif, for han nåede på samme dag, lukningen blev meldt ud, at lukningen ikke stod til diskussion (DR 26.11). Han nåede også at miskreditere uddannelsernes kvalitet ved at konstatere, at uddannelsen har ”særlige og helt ekstraordinære problemer af både faglig og forskningsmæssig art” (Nordjyske torsdag 27.11).

Har Rådsformanden fortrudt den udtalelse?

Skiftende begrundelser:

Figenblad og skinbegrundelser?

Rådet begrundede sin omgørelse af lukningsbeslutningen med, at teknikaliteten var udredt ved, at **sensorformandskabet** for Informatik-uddannelsen havde indberettet, at der er kvalitetsproblemerne i både Aarhus og København.

Men det var usandt, for aktindsigt i sagen afslører, at spørgsmålet ikke var besvaret, for formandskabet havde destrueret data herom.

Men rådet tilføjede så et figenblad for tilbagetrækning af lukningsbeslutningen, nemlig at der er fremkommet nye oplysninger:

”Forud for rådsmødet har Aalborg Universitet fremsendt afgørende, nye oplysninger, der har været udslagsgivende for, at Akkrediteringsrådet har afgjort sagen med en betinget positiv akkreditering” (Pressemeddelelse). Men der var ikke fremlagt nye oplysninger; AAU’s **høringssvar** var først og fremmest en voldsom kritik af dramatiserende censorformands-indberetninger – en usaglig anledning til rådets lukningsbeslutning.

Da Akkrediteringsrådets formand så i et interview redegjorde for baggrunden for, at lukningen blev trukket tilbage, blev forklaringen en helt tredje. Per B. Christensen henviste til, at AAU frivilligt havde begrænset optaget på uddannelsen, så det ville øge student/lærerrelationen, og ”kvaliteten vil blive bedre”.

Aalborg-rector bemærkede hertil, at Aalborg da var glad for den nye beslutning, men konstaterede så, at AAU’s frivillige adgangsbegrænsning skam ikke var ”en ny oplysning”, for den havde Akkrediteringsrådet også, da de tog den drastiske lukningsbeslutning i december.

Sejler Akkrediteringsrådet rundt i begrundelser, som ikke har rod i virkeligheden?

Kvaliteten i censorindberetninger?

I Aalborg var man meget overraskede, da lukningsbeslutningen blev meldt ud telefonisk i november. For en akkrediteringsrapport fra Akkrediteringsinstitutionen (AI) havde faktisk indstillet uddannelsen til en ”positiv betinget akkreditering”, fordi beskæftigelse og karaktergennemsnit mm. var i orden.

Men der var tilsyneladende kræfter i rådet, som mente noget andet, så derfor blev der lagt op til en lukning. Begrundelsen var angiveligt negative censorindberetninger, sammenfattet af censorformand Anne Kirstine Hougaard.

Hvad siger formanden til kvaliteten i disse indberetninger – Rådet fik fx ikke noget svar på Aalborg/København-teknikaliteten, fordi formanden havde destrueret data? Og har formanden fortrudt, at indberetningerne fik lov at køre en akkrediteringsrapportering over?

”Medie-akkreditering”?

Akkrediteringsinstitutionen AI blev sidste år i år kritiseret for at være uprofessionelle og for at politisere, da man lancerede et useriøst jobrelevans-kriterium målt på uddannelsers aftagerpaneler. Det kaldte rektorer ”forfejlet”, og sociologiprofessor Heine Andersen kaldte det ”et politiseret budskab på tyndbenet analyse”, hvorefter AI-direktør Anette Dørge gik i flyverskjul (se FORSKERFORUM 272-274).

Også i Aalborgsagen lurer politisering, for i en tid med kvalitetsudvalg og dimensionering er man ivrig efter at retfærdiggøre sig overfor politikere og myndigheder. Det er således påfaldende, at fokus på netop Humanistisk Informatik opstod efter den højprofilerede debattør Henrik Dahls udhængning af uddannelsens angiveligt ringe kvalitet (i kølvandet på musikprofessor Koldaus kritik). Han har været censor på Humanistisk Informatik i årevis (WEEKENDavisen 12.7 2013).

Betød medieopmærksomheden at Hum. Informatik blev udset som et mærkesag, som Rådet kunne synliggøre sig på?

Der var også et besynderligt tidssammenfald, for netop den mandag, hvor AAU-rectoren fik meddelelsen om, at rådet havde underkendt uddannelsen, var tilfældigvis samme dag, som Kvalitetsudvalgets store rapportering om undervisningskvalitet blev offentliggjort (24.11 2014).

Meldte rådet ud netop på det tidspunkt, fordi rådet gerne ville optræde som myndige og ansvarlige sheriffer og derfor havde hastværk med at melde noget ud på den aktuelle politiske dagsorden?

Skyldes timingen og farcen, at Akkrediteringsinstitutionen og -rådet har svært ved at finde sin rolle mellem saglighed og politik, mellem uddannelseskvalitet og politisk dimensionering?

Censorformand uden

Professorfejde

Censorformand Anne Kirstine Hougaard vil ikke besvare kritiske spørgsmål, efter at hun på facebook-siden BEVAR HUMANISTISK INFORMATIK kom med en henstilling om, at nu skulle kritikken stoppe, og med en mistænkeliggørelse af FORSKERforum for at skabe myter m.m.

Og det var så censorformandens sidste optræden i denne sag. Hun fik dog en stedfortrædende forsvarer i **KU-professor Niels Ole Finnemann**, som også har været censor på AAU-uddannelsen. Han bakkede censorformanden op og advarede utilfredse mod at kritisere forløbet:

“Pas på jeres venner. Det er meget uklogt at stole på den form for demagogi, der praktiseres i Forskerforum. Stol på jeres rektor, der siger, der fortsat en del at rette op. Kritikken stammer ikke fra Henrik Dahl og censorformanden. Den stammer fra en bred kreds af censorer og har været fremført gennem flere år, også før Henrik gik i medierne i utålmodighed med den gamle uni-ledelse. Enig i, at Akkrediteringsrådet har optrådt klodset og uprofessionelt, men der er altså en bagvedliggende faglig kritik både fra deres ekspertgruppe (norske og svenske forskere) og fra censorerne.”

Stedfortræder gift med censorformanden

Siden offentliggjorde sociologiprofessor Heine Andersen sin analyse af sagen med kritik af censorformandens indberetninger og den manglende data-dokumentation, og han stillede spørgsmål ved Akkrediteringsinstitutionens troværdighed (se MEREIMELLEM.dk/BLOG).

Den kritik blev også kommenteret af professor Finnemann, og på bloggen udviklede der sig herefter en længere fejde mellem de to professorer, som på udmærket vis afspejler to positioner: De, som kritiserer sagsforvaltningen og beslutningen. Og de, som forsvarer samme forvaltning. De to professorer er kun enige om, at Akkrediteringsrådets lukningsbeslutning var særdeles kritisabel.

Professor Finnemann præsenterede sig som rutineret censor på uddannelsen. Men han fortiede et interessant personsammenfald – nemlig at han er gift med censorformand Anne Kirstine Hougaard.

j

Hun lavede de kontroversielle censor-indberetninger, som blev Akkrediteringsrådets an-

Censorformand Anne Kirstine Hougaards censorformands-sammenfatninger kom til at spille en central rolle i Akkrediteringsrådets beslutning om at lukke AAU's Humanistisk Informatik, som så blev udskudt med en forkølet begrundelse. Og da rådet havde fået opklaret sine teknikaliteter, trak rådet så beslutningen tilbage.

Rådet havde lænet sig op ad censorformandens dramatiske indberetninger efter sociologen Henrik Dahls udhængning af uddannelsen i pressen. Men disse censorindberetninger var generaliserede uden data-dokumentation (*hvor omfattende var kritik i hele censorkorpset?*). Og bagefter havde censorformanden såmænd bare destrueret originaldokumenterne, så hun ikke kunne fremlægge data på Akkrediteringsrådets – eller FORSKERforums – anmodning.

Det skete, efter at AAU i sit høringssvar om lukningen protesterede mod, at censorformandens indberetninger blev brugt i akkrediteringen. Dels mente man ikke, at censorkorpset havde opført sig i henhold til censorreglerne. Og dels mente AAU ikke, at årsindberetninger kunne inddrages i akkreditering ”**på den måde eller med den vægt, der er sket**”.

Censorformand: Stop kritik

For Akkrediteringsrådet landede sagen som en gevaldig maveplasker – udløst af censorformanden – men bagefter var der nogle, som havde travlt med at få slettet deres egne gerninger i sagen og med at komme videre.

I et facebookindlæg efter den endelige afgørelse opfordrede censorformand Anne Kirstine Hougaard således til, at man nu skal se fremad, og at det har AAU's rektor også opfordret til. Hun henstillede Aalborg-uddannelsen om nu at rette ind og ikke tro på FORSKERforums kritiske fremstilling, der gravede i sagens forløb, da ”**det (er) gevaldig kontraproduktivt at arbejde mod jeres nye rektors linie**”.

Og for at genoprette tilliden mellem censorkorpset og uddannelsen kræver det, ”**at kernemyten om, at kritikken kun kommer fra Henrik Dahl og først er formuleret i 2013, manes i jorden en gang for alle. Det kræver også, at I ikke hopper på den nye myte, som FORSKERforum prøver at skabe: At censorformandskabet har nægtet**

at udlevere censorberetningerne til AAU. Det har intet på sig,” lød hendes hendes henstilling.

Censorformand vil ikke besvare kritiske spørgsmål

Men siden dette indlæg har censorformanden været tavs, på trods af at FORSKERforum gerne ville give censorformanden mulighed for at forklare sig. FORSKERforum fremsendte en række spørgsmål med anmodning om interview, men efter at have rykket, kom der så et svar pr. e-mail: ”**Jeg betragter sagen som afsluttet og har ingen yderligere kommentarer. Undlad venligst at kontakte mig igen**”.

FORSKERforum må derfor nøjes med at optrykke den tekst og de spørgsmål, som blev sendt til censorformanden:

Censorformandens facebook-indlæg efter sagens afslutning kunne læses som en halvtrussel om, at nu skal vi være enige om en fælles fortælling om denne sag og glemme fortidens småfejle – inklusive censorformandens egne beretninger, der udløste Akkrediteringsrådets drastiske lukningsbeslutning?

Medie-dramatisering: Før og efter Henrik Dahl 2014?

I sin facebook-kommentar kalder censorformanden det en myte, når nogle hævder, at sagen har været en ”medieakkreditering” udløst af sociologen Henrik Dahl. Mistanken skyldes censorformandens beretning året før, Dahl udtrykte, at ”**der er grund til at være overvejende tilfreds med responsen, ikke mindst set på baggrund af det store optag, de mange eksamener og fraværet af enhver form for adgangsbegrænsning i Aalborg**”, efterfulgt af mild kritik: ”**Vi vil alligevel opfordre til, at det internt på studiet drøftes, hvordan den akademiske skoling kan styrkes, uden det går ud over de studerendes erhvervskompetencer**” (årsberetning 2012).

I juli 2013 hægtede Henrik Dahl sig så på musikprofessor Koldaus kritik af det akademiske niveau i Danmark og nævnte konkret det lave niveau på Hum-Informatik, hvor han selv var censor gennem mange år: ”Hvis jeg

data-dokumentation

ning til at lukke AAU-uddannelse. Nu vil formanden ikke forklare sin forvaltning

ikke skal bedømme ud fra de papirer, der er udleveret, men ud fra min abstrakte idé om, hvad man skal kunne, ville jeg dumpe fire ud af fem,” sagde han (Weekendavisen / DR).

Efter Dahls indlæg skærpede censorformanden pludselig tonen, for nu bliver ”kritiske kommentarer af varierende styrke fra 41 forskellige personer” (ud af 48) om det akademiske niveau til alvorlig kritik – og tilmed med tilbagevirkende kraft: ”Censorformandskabet ser med stor alvor på disse forhold, der har været gennemgående i en del år” (Juli 2013).

Og i en efterfølgende ekstraordinær redegørelse en måned efter (august 2013) skærpes kritikken yderligere, idet censorformanden erklærer sig uenig i Henrik Dahls polemiske form, men enig i hans kritik – ”en række forhold (...) som censorer gennem mange år har peget på som problematiske, og disse forhold ser ud til at være vokset som problem de seneste 3-4 år.” Og hun erklærer sig ”enig i samtlige disse gennemgående kritikpunkter.”

Holdes disse tekster op over for hinanden, ligner det ikke en myte, at tonen ændres efter Henrik Dahl. Og den skærpede kritik afleveres tilmed med tilbagevirkende kraft. Udefra set ser det ud, som om censorformanden efter-rationaliserer og dækker over sine tidligere forsømmelser?

Censorer under pres – forsømte deres opgaver?

Samtidig dramatiseres det, når det anføres, at censorformanden de sidste 3-4 år er blevet kontaktede af 6-10 ”fortvivlede/ophidsede/frustrerede censorer”, der har berettet om pres til at give for høje karakterer og et chokerende lavt fagligt niveau. Og senere præciseres det – uden talangivelser – at ”et meget markant antal censorer har berettet om, at de oplever sig presset til at give for høje karakterer”.

Og FORSKERforum kunne tilmed afsløre, at Henrik Dahl dramatiserede og politiserede, idet han ikke – som hans kritik indikerer – har uddelt ringe karakterer til de studerende. Aktindsigt i hans karaktergivning afslører, at den kontroversielle sociolog i 2012/13 var enig i censorkorpsets karaktergennemsnit på 8,9 på bachelortrinnet (Dahl var censor på 22

opgaver). Og så lå han med 9,4 tilmed markant over censorkorpsets gennemsnit på 8,3 på kandidattrinnet (Dahl var censor på 21 opgaver).

Men hvis Dahl så ville undskylde sig med – hvad censorformanden anfører i sin dramatiske indberetning – at nogle censorer har handlet under pres til at give for høje karakterer, så har han og censorkorpset ikke opfyldt censorbekendtgørelsens bestemmelser om, at censor skal påse, at kravene ved uddannelsernes prøver er i overensstemmelse med de formål og krav, som er fastlagt i bekendtgørelser, studieordninger m.v. (§3)?

Censorformanden uden datadokumentation

Aalborg-uddannelsen og FORSKERforum har forgæves forsøgt at få datadokumentation ud af censorformanden, for det er bemærkelsesværdigt i censorformandens redegørelser, at disse ikke angiver data-dokumentation for, hvor stor kritikergruppen er i forhold til det samlede censorkorps (i antal). Der gradueres heller ikke i kritikken; den spænder fra ”det moderate til det voldsomme”, lyder censorformandens generalisering.

Den ekstraordinære redegørelse er således fyldt med udtryk som ”et markant antal censorer”, ”en del censorer”, ”En af de censorer”, ”Et meget markant antal censorer” m.m.

Da FORSKERforum anmodede om konkret data-dokumentation for, hvor mange kritiske censorer ud af det samlede censorkorps disse løse angivelser faktisk dækkede over, lød censorformandens svar, at det kunne hun ikke svare på, for det har været hendes praksis kun at gemme censorindberetningsskemaer i 1-1½ år. Heraf konstaterede FORSKERforum lakonisk, at disse data var ”hemmelige”.

Også Akkrediteringsrådet stødte på det samme problem, da censorformanden ikke kunne udrede teknikaliteten: om der var kvalitetsproblemer både i Aalborg og København.

Synes censorformanden selv, at hendes redegørelser har været fyldestgørende og veldokumenterede, selv om de mangler data-opgørelser over problemers omfang?

Henrik Dahls rolle

I juli 2013 hægtede Henrik Dahl sig på musikprofessor Koldaus kritik af det akademiske niveau i Danmark og begik et karaktermord, da han udpegede et lavt niveau på Hum-Informatik, hvor han selv var censor gennem mange år: ”Hvis jeg ikke skal bedømme ud fra de papirer, der er udleveret, men ud fra min abstrakte idé om, hvad man skal kunne, ville jeg dumpe fire ud af fem,” udtalte han (Weekendavisen/DR).

Men FORSKERforum kunne for nylig afsløre, at Dahl kritiserede uddannelsen på et besynderligt faktagrundlag. Han havde nemlig uddelt gode karakterer til de studerende. Aktindsigt i hans karaktergivning afslører, at den kontroversielle sociolog i 2012/13

- var enig i censorkorpsets karaktergennemsnit på 8,9 på bachelortrinnet (22 opgaver),
- med 9,4 i snit lå markant over censorkorpsets gennemsnit på 8,3 på kandidattrinnet (21 opgaver).

Dahl: Ingen kommentarer

FORSKERforum fremsendte derfor en række spørgsmål til Dahl og bad om et interview. Men tilbage kom kun en lakonisk afvisning: ”Jeg har ikke nogen kommentarer til denne sag.”

Her er derfor de spørgsmål, som FORSKERforum ikke fik svar på:

1. Når Dahl faktisk ikke kritiserede uddannelsen i sin karaktergivning, er hans efterfølgende kritik vel usaglig, dramatiserende og politiserende?
2. Censorformanden påstår, at hun ikke har ladet sig påvirke af Henrik Dahls mediekritik. Men af hendes konsulentfirmas hjemmeside fremgår et påfaldende personsammenfald: Henrik Dahl er tilknyttet firmaet som ekstern konsulent?
3. Kan han tilslutte sig censorformandens udsagn om, at censorer har følt sig presset til at give for høje karakterer?
4. Hvis han har givet for høje karakterer, har han ikke opfyldt censorbekendtgørelsens rolle, nemlig uafhængigt at påse, at karakterer gives i overensstemmelse med studiers formål og krav?

Akkreditering: CBS kun betinget godkendt

– dumper på for store ambitioner og på fattigdom, men får to år til genopretning

Det er en kendt sag, at CBS er det 'fattigste' universitet, målt på at man relativt har det laveste antal fastansatte lærere og mange deltidslærere til at undervise mange studerende. Og nu straffes CBS tilmed for sin fattigdom, idet Akkrediteringsrådet har dumpet CBS for ikke at nå egne ambitioner mht. at sænke andelen af de mange eksterne undervisere (deltids-vip).

Det handler om, at fastunderviserandelen og kvalitetssikringen af de mange løslærere er for ringe. CBS får derfor kun en *'betinget positiv akkreditering'*, fordi man dumper på 1 ud af 5 kriterier. Det betyder det røde kort og formentlig to år til at rette op på problemet.

CBS dumper på, at andelen af forskningsbaseret undervisning er for lille og på manglende "kvalitetssikring" af CBS's mange eksterne undervisere: **"Panelet bemærker (...), at andelen af forskningsbaseret undervisning ikke monitoreres i tilstrækkelig grad"**. Og så hedder det videre, at CBS godt nok har en ambitiøs politik om at øge antallet af fastansatte forskere og dermed mindske afhængigheden af eksterne undervisere: **"... men panelet bemærker også, at institutionen ikke har opfyldt sine egne ambitioner. Endvidere er der ikke etableret tilstrækkelige procedurer og en tilstrækkelig praksis for at sikre, at aktive forskere varetager en passende andel af undervisningen på hver enkelt uddannelse..."**

Rektor: Hvad er Akkrediteringsrådets kriterier om to år?

I praksis betyder det, at CBS om (formentlig) to år skal sandsynliggøre, at man har fået flere faste lærere, som underviser mere, samt at d-vip'ernes undervisningskvalitet er høj.

CBS-rektor **Per Holten-Andersen** vurderer dog ikke, at CBS' nye udviklingskontrakt 2015-17, hvor der varsles tilbagegang på lærerdækningen, får direkte indflydelse på Akkrediteringsrådets vurdering:

"Jeg skal ikke foruddiskontere noget, for jeg kan ikke forudse, hvad Akkrediteringsrådet vil konkludere om to år. Men af CBS' nye udviklingskontrakt fremgår utvetydigt, at vi mangler penge til yderligere at forskningsdække vores undervisere, og at der derfor ikke er penge til sænke den undervisningsandel, der varetages af deltids-vip'er. Akkrediteringsrådets kritik kan også imødekommes ved at CBS sænker undervisningsambitionerne, men det synes vi ikke, og næppe heller ministeriet, er hensigtsmæssigt."

Men objektivt set har CBS derfor ringe mulighed for at højne fastlærerandelen i forhold til akkrediteringens data, så hvis ikke kriterierne blødes op, eller politikerne giver CBS flere undervisningsressourcer, står CBS over for et megaproblem om to år.

AU-Arts' reorganisering

Selv om samlingen af humaniora i tre mega-institutter var et af de mest kritiserede elementer i AUs store 2011-strukturreform, bliver der ikke lavet om på det. Til gengæld bliver der givet større råderum til fagmiljøerne om den interne organisering. Det betyder, at strukturreformens forbud mod under-opdeling i afdelinger og mellemledere ophæves, så der bliver plads til mere *"fag- og personnær ledelse"* samt at fagenes deltagelse i institutternes ledelse sikres bedre.

Sådan lyder **AU-Arts ledelsens** reorganiserings-plan, som blev udmeldt i januar efter måneders eftersyn som opfølgning på AU-problemudvalgets analyse (oktober). Heri var et centralt element – som går igen i Arts' plan – at der skal være større grad af decentralisering på AU, megainstitutterne skal have større autonomi og der skal være fleksibel plads til lokale institut-løsninger på både struktur, uddannelse og forskning.

Delegation af ansvar og beslutningsmyndighed nedad

"Grundlæggende set er det meget fornuftigt ud. Nu får vi mellemledere med personaleansvar og institutlederne får større autonomi. Og selve køreplanen og lydigheden signaliserer at der sker og vil ske inddragelse af medarbejderne", lyder **vip-tillidsmand Per Dahls** kommentar. "Den store omstillingsreform gav store (administrative) problemer, man det vil være forkert at kalde den nye planen for en tilbageføring til gamle strukturer. Der er stadig et administrativt center, som dog kommer tættere på dekanen. Og der indføres en reel underopdeling, med ledelser på 4. niveau med langt klarere klarere ansvarsfordeling og myndighed".

Arts-høringer viste et udbredt ønske om, at mega-institutterne oplødes ved underopdeling i afdelinger. De skal være *"omdrejningspunkter for det kollegiale samarbejde om de faglige kerneopgaver (herunder uddannelse og forskningsbaseret myndighedsrådgivning)samt for den personalenære ledelse. Afdelingslederne får fra institutleder uddelegeret personaleansvar for de tilknyttede videnskabelige medarbejdere og indgår i instituttets ledelse. Afdelingsledere afholder bl.a. MUS og mulighedssamtaler"* (beslutning 5)).

Der skal laves en udredning af, hvordan der kan etableres bedre råderum for afdelingsledernes beslutningskompetencer, og der skal laves *"funktionsbeskrivelser"* for denne mellemledergruppe. De tre Arts-institutledere er pålagt at fremlægge en plan for dette inden 1.april (beslutning 6).

Ændrede personale-sammensætninger

Medbestemmelsens store test

Høringssvar viste også udbredt utilfredshed med manglende medinddragelse. De ansatte ytrede konkrete ønsker om "en samarbejds-orienteret ledelseskultur", hvor der især skal lægges vægt på, at de ansattes repræsentanter deltager i beslutningsforberedelser i fakultets- og institutprocesserne, i Akademisk Råd m.fl.

Mens vip-tillidsmand udtrykker tilfredshed med den nye rektors lydhørhed, som signaliserer, at der sker og vil ske inddragelse af medarbejderne, så kommer medbestemmelsen til at stå sin store prøve på Arts om 1-2 år. Her skal der foretages dimensionerings-reduktion med 50 mio. inden 2018 og det får konsekvenser for bemanningen.

"Dimensioneringen bliver den næste store test for AU-Arts. Her kommer den reelle medarbejderinddragelse til at stå sin prøve, og hvilke prioriteringer skal der tages på bemanningen? Her kommer samarbejdet mellem ledelse og ansatte – samt mellem afdelinger, institutter og faglighede – til at stå sin prøve, for der skal prioriteres og kriterier", forudsiger Per Dahl.

Uklarhed: Tap'erne igen kastebold

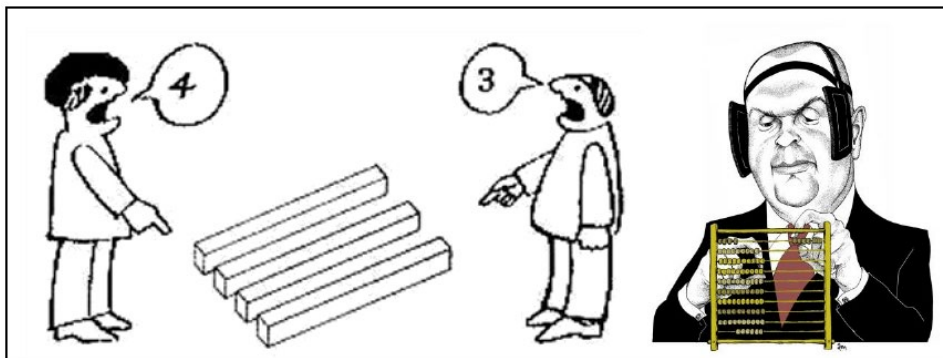
Tap-personalet er bekymrede over igen at blive kastebold i en ny strukturplan. Uden en klar prioritering af forvaltningsopgaverne, så kommer tap'erne i ny klemme, lød den markante melding:

"Faktisk er det sådan mange steder, at ledelsen slet ikke har taget fat på at tilpasse arbejdsområdene til et færre antal medarbejdere efter fyringsrunden i februar 2014 ... vi mangler en ledelsesmæssig prioritering af de eksisterende arbejdsopgaver, og at det ikke er muligt for os at udvise mere fleksibilitet, uden at de administrative ledelseslag kommer i gang med denne opgave. Ønsker fra institutterne om nye arbejdsområder for administrationens tap-medarbejdere må derfor følges med flere ressourcer eller bortfald af andre opgaver" (høringssvar dec. 2014).

Ad økonomi.

Mega-institutterne fastholdes som centrale økonomiske enheder, men ledelsen vil "genoverveje balanceprincipperne i økonomimodellen, når eftersynet er afsluttet" i forbindelse med budget-2016. Og i det spil loves der transparens om "de enkelte afdelingers ressourcegrundlag, herunder bemandingsforhold i forhold til opgaver og indtjening". Og så fremgår det nok så interessant, at afdelingerne inddrages i instituttets overvejelser over "stillingsbehov set i forhold til ressourcer og behov" – uden at disse kriterier nærmere uddybes.

"Data om personalesammensætningen afslører uomtvisteligt, at forvaltningerne voksede i forhold til vip-personalet i perioden 2003-2010

Der er kommet flere djø'ere og høvdinge i systemet, har klagen lydt i ti år fra universiteternes forskere: Uni-lovens topstyring og sektorforsknings-fusioner har ført til mærkbare omlægninger på universiteterne.

Sludder og vrøvl, har uni-direktørerne svaret: Der er ikke kommet flere i administrationen. Kritikken er forfjelt, for der er ikke blevet mindre institut-service og færre forskningsnære tap'ere. Der har været omstillingsproblemer, men nu er forvaltningerne blevet effektiviserede, så de lever op til fremtidens krav.

Sådan har positionerne været. Der har været lavet forskellige analyser igennem årene, som har prøvet at udrede de administrative omkostninger, relationen mellem vip-/tap-grupperne, og om der er kommet flere dyre høvdinge: McKinseys (2009), Susan Wright/Bodens (2010), Grønnegaard/Palle-sens (2003/2009), PriceWaterhouses (2011) og Paldams (2014).

"De har haft deres særlige vinklinger og nedslag på egne præmisser og på forskellige data-grundlag. Svagheden har især været uklare kategoriseringer, men de har alle peget i samme retning, nemlig at forvaltningerne er vokset på uni," konstaterer AAU-specialestuderende Andreas Kjær, som netop har fået karakteren 12 for sin analyse af personalesammensætningen på fire danske uni'er. Han læser sociologi.

Rektorkollegiet passivt?

"Min analyse fokuserer på personalesammensætningen, ikke på omkostningsfordelingen, som ikke fortæller, hvad folk laver. Ved at skille forskellige personalekategorier ud (ansatte ph.d'er, laboranter, ac-tap'ere m.fl.) har jeg lavet nogle skabeloner, som kan belyse, om ledelserne har ret, når uni-direktørerne påstår, at der ikke er blevet flere i forvaltningerne, og at der stadig er lige meget forskningsnært tap-personale. Og direktørerne har ikke ret," konstaterer den speciale-studerende.

Han blev forbavset over, hvor utilgængeligt data om personale og økonomi er: "Om det skyldes tekniske vanskeligheder eller forvaltningers manglende interesse, ved jeg ikke. Men det undrer mig, at Rektorkollegiet (Danske Universiteter) ikke mere aktivt har prøvet at opbygge sine egne monitoreringer, så man kunne fortælle offentligheden om påstande om, hvorvidt de voksende forvaltninger er korrekte eller ukorrekte. Rektorkollegiet er løbende sluppet af sted med at kritisere forskellige analysers konklusioner om, at forvaltningerne er vokset – uden at man dokumenterer sine afvisninger med meningsfulde, faktuelle data."

Se seks konklusioner på næste side.

KONKLUSION 1: Forvaltningerne voksede indtil 2010

Uni-loven 2003 og fusionerne i 2007 fik konkret indflydelse på personalesammensætningen på universiteterne, hvis data for KU, AU, SDU og Aalborg ellers er repræsentative. Reformerne øgede andelen af tap (administrativt personale) i forhold til andelen af vip (videnskabeligt personale). Umiddelbart fremstår fusionerne i 2007, fordi data herfra tydeliggør tendensen, som den primære påvirkning. Men Uni-lovens enstrengede ledelse og topstyringsstruktur har været en genererende faktor.

Allerede i 2003 luftede politologiprofessor Jørgen Grønnegaard skepsis overfor eventuelle fusioner mellem uni'er og sektorforskning, fordi sektorforskningens forvaltning fordrede en tungere administration end uni'erne. Og da videnskabsminister Helge Sander i 2007 tvangsfusionerede parterne, skete der ganske rigtigt en stigning i administrationerne, har Grønnegaard efterfølgende konstateret. Og Andreas Kjærs data bekræfter dette.

"Data om personalesammensætningen afslører uomtvisteligt, at forvaltningerne voksede i forhold til vip-personalet i perioden 2003-2010 på fire undersøgte universiteter," forklarer Andreas Kjær. "Min analyse har kun opsporet data, ikke forklaringer. Men nogle lomme filosofiske teser kunne jo være, at der politisk er stillet større krav til, at forskning skal kunne betale sig – 'fra forskning til faktura' – og at det blev forvaltningernes rolle at anstifte og forvalte dette. Derfor fik forvaltningerne større magt, og Uni-lovens topstyring gav muligheden for denne udvikling. Rektorer og uni-direktører har benægtet, at forvaltningerne blev oprustet, men det stemmer ikke med data indtil 2010. Men ledelserne på KU, Syddansk og Aalborg har dog ret så langt, at der fra 2010 blev nedrustet i forvaltningerne, så vip-/tap-ratioen steg hen imod den tidligere fordeling. På KU tilmed så meget, at der i 2013 var lidt flere vip'ere end tap'ere, efter 8 år med flest tap'ere. Det skete dog ikke i Aarhus, der fortsatte den administrative oprustning efter strukturreformen 2011," forklarer han. "Forklaringer bliver igen lomme filosofiske teser: At analyser fra McK-insey og Wright/Boden kritiserede oprustningen for 'overadministration' på sådan måde, at uni-ledelserne blev nødt til at gøre noget ved det. Så selv om Wright/Bodens analyser i 2009-10 blev voldsomt kritiseret af rektorkredsen, så er der bagefter indikationer på, at analysen alligevel gjorde indtryk og fik stor indflydelse på de lokale prioriteringer."

Ændrede personale-

Seks konklusioner på et nærstudie af universiteternes personale

KONKLUSION 2: Vækst i djøf-laget

Men ledelserne på KU, Syddansk og Aalborg har dog ret så langt, at der fra 2010 blev nedrustet i forvaltningerne, så vip-/tap-ratioen steg hen imod den tidligere fordeling.

"Uni-ledelserne har altså ret i, at tap-personalet blev reduceret i antal hoveder fra 2010, og relativt steg vip-andelen helt i overensstemmelse med de politiske ønsker om, at ressourcerne skal bruges på hovedformålne forskning, undervisning og formidling," konstaterer AAU-sociologstudenten.

"Men til gengæld har tap-gruppen ændret sig kvalitativt til at være domineret af akademisk personale. Hvor ac-tap'erne (fuldmægtige, special- og chefkonsulenter) kun udgjorde mellem 3-7 pct. af den samlede administration i 2000, så var de 15-21 pct. i 2014," siger Andreas Kjær.

Der er et klart mønster efter universitetsloven (2003), hvorefter der ansættes special- og chefkonsulenter. Og fusionerne i 2007 intensiverede professionaliseringen og specialiseringen af det administrative personale markant. På KU skete der fx en vækst i antal fuldmægtige og chefkonsulenter på 40 pct., og antallet af specialkonsulenter steg med hele 70 pct. i den korte periode 2011-14.

"Det betyder dels, at gruppen af højt kvalificeret og specialiseret arbejdskraft er vokset. Der er blevet flere og flere ac-tap'ere, som sidder lige under ledelsen og implementerer planer og styrer. Ud fra disse ac-tap'eres stillingsbeskrivelser er deres specialisering rettet opad i organisationen. Hos 'specialkonsulenter' – som der er kommet mange flere af – ligger der styringsbemyndigelser og fuldmagt til at handle på andres (forsker-lagets?) vegne. Den nye tap-type har altså andre roller end tidligere."

Og det betyder dels, at når der bliver flere ac-tap'ere, men ikke flere tap'ere samlet set – som ledelserne hævder – så må tap'ere være forsvundet andre steder i organisationen.

Og endelig: "Ledelserne har måske ret i, at tap-antallet er gået tilbage siden 2010 mod en 'normalisering'. Men ledelserne fortier så bare, at de nye ac-tap grupper og lederne er meget dyrere end de gamle tap-grupper. En specialkonsulent til 700.000 koster væsentligt mere end en laborant til 380.000! Derfor har Martin Paldam en pointe, når han påpegede, at de 54 mest højt lønede på AU ikke var

professorer, men djøf'ere i forvaltningen, samt at forvaltningsudgifterne er eksploderet som følge af ac-tap'ernes lønniveau i forhold til de tidligere hk-tap'ere."

KONKLUSION 3: Ph.d.-studerende er ikke vip'ere

AU-professor Martin Paldam har kritiseret ledelsernes opgørelser over vip-/tap-ratioen for, at vip-andelen bliver pustet op, ved at ph.d.-studerende medtages i statistikken som vip'ere, og det er problematisk, fordi de ikke indgår som en fast videnskabelig ressource, og deres institutpligter er (tids)begrænsede.

"Paldams påpegning var korrekt, for ph.d.erne i statistikken over vip-personalet forskønner vip-andelen. Ansatte ph.d.-studerende udgør i eksplosiv grad en større andel af den samlede personalegruppe. Og nok må man anerkende, at der er begyndt at komme flere vip'ere siden 2010 (bortset fra i Aarhus), men de stigninger på vip-siden, som ledelsen gang på gang henviser til, skyldes i udbredt grad de politiske ph.d.-satsninger og -skoler fra 2006," lyder Andreas Kjærs fortolkning af data.

"Ved KU udgør ansatte ph.d.-studerende fx nu næsten tre gange så stor en del af personalesammensætningen som i 1999. Men de kan så statistisk misbruges til at give et overromantisert billede af vip-/tap-ratioen i perioden 2008-2013, som ikke stemmer overens med menige forskeres hverdagsoplevelse af udviklingen. Data med voksende antal er ikke usandt, men forvaltningernes udviklingstendenser drukner i forskeruddannelsens omsiggribende udvikling."

Men skal de ph.d.-studerende medregnes til vip-staben?

"Det er ukorrekt alene at medregne ansatte ph.d.-studerende som tilhørende vip-staben. Det tangerer det meningsløse, når ledelser vilkårligt medtager ansatte ph.d.ere som vip-personale, for gruppen er meget differentieret, hvad angår forpligtelser i forhold til de daglige opgaver og institutters forskning. Men som det fungerer i dag, så oppuster opgørelsesmetoden vip-kategorien kunstigt, så den hverken siger noget fornødt om de egentlige vip'ere eller den samlede videnskabelige indsats på de pågældende universiteter," svarer han:

sammensætninger

INTERVIEW

”Så jeg foreslår, at man enten laver mere meningsfuld inklusion af ph.d.-studerende – som dog risikerer at drukne al nuance – eller alternativt undlader at medregne de ph.d.-studerende som ’vipere.’”

KONKLUSION 4: Det nye tap-lag er ikke forskningsnære

Vipørne på universiteterne har i forskellige undersøgelser tilkendegivet, at de har oplevet, at centralforvaltningerne er vokset, og at der er tyndet ud i personale fra det lokale institutniveau. Andreas Kjær har finkæmmet personaleoversigter for at se, om der rent faktisk er sket en udtynding af det forskningsnære tap-personale. Og hans konklusion er, at gruppen af laboranter, bio-analytikere, forskningsteknikere m.fl. er reduceret med mindst 35 pct. i perioden 1999-2013.

”Det indikerer, at tap-servicen knyttet til konkret (laboratorie-)forskningsaktivitet er gået ned i perioden,” konstaterer Andreas Kjær.

”Men disse data kan så kombineres med oversigterne over den voksende gruppe ac-tap'ere. Specialiseret arbejdskraft som fuldmægtige, specialkonsulenter og chefkonsulenter er placeret i centraliserede funktioner på fakultets- eller rektoratsniveau, mens de decentrale, institutnære tap-ressourcer falder. Det bekræfter forskernes oplevelse af, at distancen mellem det videnskabelige personale og administrationen som helhed

er forøget. Hvis kritiske røster har ret i, at centralt placeret administrativt personale producerer mere papirarbejde, end de aflaster, så indikerer personalesammensætningen i overensstemmelse hermed, at administrative byrder overlæsses på vipørne.”

Andreas Kjærs analyse undersøger ikke, om disse strukturændringer er reelle og faktiske. Han undersøger heller ikke, hvem der har afløst laboranterne og nu laver tap-service i laboratorier, men har en provokerende tese: ”Måske er det sådan, at vipørne selv udfører dette, støttet af ny teknologi? Måske er en del af forskningsarbejdet overtaget af ph.d.-studerende? Eller af post.doc.ere? Det burde der da laves analyser af, så det ikke bare er overladt til forskernes personlige fornemmelser.”

KONKLUSION 5: Tvivlsomme stordriftsfordele og synergieffekter?

Politikerne, uni-ministeriet og uni-ledelser har som motiv til reformer og fusioner anført, at det ville give stordriftsfordele og synergieffekter. Og så har man understreget, at administrative reformer skulle være omkostningsneutrale set over tid.

Andreas Kjær er skeptisk overfor, om det også blev realiteterne: ”De ønskede og hævdede stordriftsfordele skal tages med et alvorligt gran salt, da det ikke er tilstrækkeligt at vip-/tap-ratioen forbedres. Uni-direktørerne har ret i, at tap-gruppen i forhold til vip-gruppen er reduceret siden 2010, så man

nærmer sig det gamle leje målt i antal. Men de har ikke ret i, at det har sparet ressourcer, for min analyse indikerer, at forvaltningen er blevet dyrere i forhold til det videnskabelige/undervisningsmæssige, fordi antallet af stillinger med høje lønninger på tap-siden er vokset drastisk (ledere og ac-tap),” siger han.

Til påstande om den dyrere forvaltning har uni-direktører indvendt, at tap-personalet er blevet dygtigere og mere effektive: ”Svaret hertil er vel bare, at forbedringerne skal kunne mærkes af de menige vipere i organisationen: Relativt færre, men dyrere tap'ere er ikke nødvendigvis en effektivisering, hvis ikke det videnskabelige personale oplever tilsvarende bedre ledelse, service og understøttelse af formålsopgaverne fra forvaltningens side. Noget som bestemt burde undersøges.”

KONKLUSION 6: Aarhus er noget for sig selv

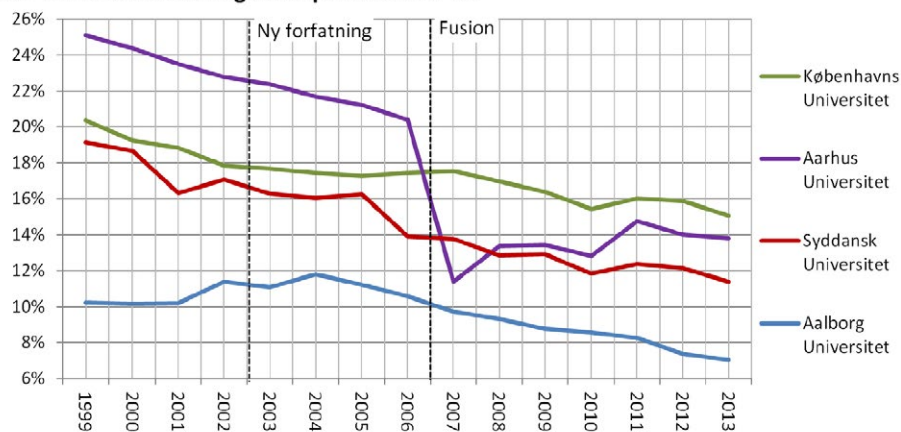
Der er variationer i udviklingen på de enkelte uni'er, hvor nogle har været mere aktive med ændringer i forvaltningen (KU), mens andre er gået langsommere frem (SDU). Men i hovedbevægelserne ligner de hinanden, bortset fra Aarhus.

Mest påfaldende er det, at alle uni'er opruster administrativt 2003-10, hvorefter der begynder en nedrustning målt i antal. Det sker bare ikke på AU:

”Der gør sig særlige omstændigheder gældende i Aarhus, fordi deres store strukturreform fra 2011 var drastisk og betød, at man fortsatte den administrative oprustning. Først da reformen kollapsede i 2013, blev ledelsen tvunget til at tilbageføre tilstanden, hvilket de er i gang med nu. Hvor de andre uni'er begyndte tap-opbremsningen i 2010, kom AU altså først i gang i 2014. Derfor er der ingen nye konsekvensdata for AU i min analyse.”

jø

Graf 15: Andel forskningsnært personale af TAP

BEVISET: Tap-gruppen er vokset, men det nye tap-lag er ikke forskningsnært personale. Den personalegruppe går tilbage – til gengæld vokser gruppen af dyrere ac-tap'ere, inklusive adm.-chefer

HENVISNING:

Andreas Kjær: *Opgørelse af personalesammensætningen på fire danske universiteter (speciale AAU-organisationssociologi, jan. 2010).*

Omkostningerne til analysens dataoparbejdning har været støttet af DM's Universitetsafdeling.

En fjendtlig overtagelse: Le

Der er indført et regime, hvor akademisk frihed måles på evnen til at indgå i ledelsesmæssigt bugtaleri, konstaterer den engelske pro

Forestillingen om akademisk frihed er først kommet frem i moderne tid. Efter de flestes opfattelse drejer det sig om at sætte spørgsmålstegn ved den gængse visdom inden for den enkelte disciplin, men uden for Akademia har man ofte svært ved at se, hvorfor vi hidser os så meget op over det, og mange tror, at vi er arrogante og kræver særbehandling og privilegier. Ikke desto mindre er den akademiske frihed afgørende for den politiske autoritet i samfundet.

...

Der er to grundlæggende ting, som direkte kan udfordre enhver regerings autoritet: krig, enten international eller intern mellem statens egne borgere, og stigende deltagelse i det frie demokrati. Det er store spørgsmål, der rejses, når regeringer lægger sig ud med dem, de regerer: virkelighedsfjerne politikere, der sidder folkets mening overhørig; ledere, der befinder sig for langt fra dem, de skal lede.

Militarisering kræver ubetinget loyalitet overfor den hierarkiske autoritet. Men akademisk frihed kræver netop skepsis og uenighed. Med andre ord udgør den akademiske frihed en trussel mod den ensartethed, som autoriteten kræver, og dermed bliver den farlig for enhver magt, der tillader sig at agere under straffrihed. I vores moderne tid er vi dog vant til, at vores guder og præsidenter kan gøres til genstand for kritik, og som følge deraf er både den teologiske og den militære fundamentalisme fordrevet ved hjælp af oplyst tænkning. Men nu er der en ny og langt mere subtil magt, som vi er nødt til at imødegå, nemlig **ledelsesfundamentalismen**. Det er den seneste trussel mod ytringsfriheden (eller uenighed) – på universitetet såvel som i samfundet i det hele taget.

Et i stigende omfang giftigt snigangreb mod den akademiske frihed udgør nu en trussel – ikke kun mod det, man må sige højt, men også mod det, som det er tilladt at tænke, for tanken skal underkastes ledelsen, således at dens kritiske magt stækkes. Vi har stadig lov til at fremsætte kontroversielle standpunkter, men vi må ikke handle i overensstemmelse med dem eller leve vores akademiske liv ifølge principper, som afviger fra accepterede normer. Akademikerens integritet – ja, faktisk universitetets etiske adfærd i det hele taget – er således truet.

Af **Clausewitz** har vi lært, at krig er en form for politik, og at et politisk formål med krig er at kontrollere tanken. Krigsførelse i nyere tid underbygger hans observation om, at **”Når vi taler om at tilintetgøre en fjende, er vi samtidig nødt til at understrege, at der ikke er noget, der tvinger os til at begrænse denne idé til kun at omfatte det fysiske: Også det moralske element må overvejes”**. Vi skal med andre ord ikke nøjes med en fysisk overlegenhed, også ånden skal smadres – især hvis den ikke er konform.

“

Vi er på vej derhen, hvor uantastet fundamentalisme kræver total moralsk lydighed over for brandede normer

Flere kendte eksempler kan tjene til illustration af, hvordan den akademiske frihed i stigende grad bliver udsat for angreb. På baggrund af en række forskellige konflikter udarbejdede man i den amerikanske **universitetsprofessorforening AAUP** i 1915 en principerklæring vedrørende akademisk frihed, hvori man lagde vægt på lærerens **”uafhængighed i tanke og ytring”**. Her argumenterede man for, at en sådan uafhængighed må bestå uanset pekuniære hensyn i øvrigt. Derudover står der, at: ”universitetslæreren er primært ansvarlig over for borgerne selv”, og at akademiske medarbejdere ”er universitetets udnævnte snarere end dets ansatte”.

Tanker som disse er sidenhen systematisk blevet svækket, hovedsagelig ved at de er blevet underkastet ledelsens prioriteringer. Kontroverserne blotlægger, hvor langt universitetsledelser har været villige til at gå for at sikre konformitet ved at true til tavshed.

På det canadiske University of Saskatchewan afskedigede man her for nylig dekanen for det sundhedsvidenskabelige fakultet, **Robert Buckingham**. Buckingham blev fyret på gråt papir og eskorteret væk fra universitetsområdet af uniformerede sikkerhedsvagter, i hvad der lignede en bizar parodi på en tredjerangspolitiserie på en af de dårligere tv-kanaler. Hans forbrydelse bestod i, at han havde skrevet en kritisk tekst om universitetets strategiplanlægning. Han blev dog senere genindsat i sin stilling.

Ligeledes blev **Steven Salaita** fyret fra sit job på University of Illinois, da universitetets rektor syntes, at Salaita i nogle af sine tweets på Twitter havde benyttet sig af et ”ukultiveret” sprog.

Det er en meget snedig, men samtidig betydelig intensivering af angrebet mod den akademiske frihed, da det samtidig udgør et angreb mod tankefriheden eller individets ret til at forholde sig til sine omgivelser på en bestemt måde. Den logiske følge heraf er, at akademiske kolleger og studerende aldrig nogensinde kan føle sig trygge nok til at fremsætte en holdning, idet der altid vil være en frygt for, at den holdning bliver betragtet som ”følsom” eller kontroversiel, eller for at måden, hvorpå den fremsættes, bliver opfattet som ukultiveret og potentielt krænkende for en eller anden på et givet sted og på et givet tidspunkt.

...

Men hvilken ret har et universitets ledelse til at afgøre, hvad der er kultiveret?

Det er ikke noget, som en ledelse skal bestemme fra sit elfenbenstårn, som alt for ofte ligger så afskåret fra alt, hvad der hedder forskning, undervisning og den virkelige verden i det hele taget. Den slags afgøres af det

Kontroversiel forfatter

Litteraturprofessor Thomas Docherty er en kendt kritiker af moderne market'isering og uni-management i England. I januar 2014 blev han suspenderet fra sin stilling ved Warwick Universitet, angiveligt fordi han i tre tilfælde havde givet ironiske kommentarer og brugt negativt kropssprog overfor sin institutleder, som følte sin autoritet undermineret.

Men Docherty blev rensat for alle anklager ved et tjenstligt tribunal, som pålagde Warwick at geninstallere professoren og betale alle sagsomkostningerne til advokater m.m. (350.000 kr.).

Og Docherty fortolker hele forløbet som en ledelses forsøg på at disciplinere den akademiske frihed.

ledelses-fundamentalismen

professor Thomas Docherty – netop renset i kontroversiel engelsk disciplinærsag.

ESSAY

bredere samfund via debat og fri diskussion. På trods af den henkastede måde, hvorpå universitetsledere til stadighed refererer til sig selv som "universitetet", består universitetet i et samfund af lærere, forskere og studerende, som alle lever indenfor et socialt fællesskab, og det fællesskab har naturligvis noget at sige med hensyn til bestemmelsen af sine egne moralske værdier.

Det indebærer en demokratisk deltagelse i universitetets styring, og for at det overhovedet kan lade sig gøre, er den akademiske frihed nødvendig, for ellers har vi kun den hierarkiske top-down styringsmodel, og så er vi ikke længere forpligtet overfor samfundet som sådan, men må gøre, hvad der bliver sagt, uden at stille spørgsmål – og gøre det på en måde, vel at mærke, der er godkendt af ledelsen: *shiny, happy people*.

Selv om et kultiveret udtryk givetvis er at efterstræbe, kan man ikke se bort fra et synspunkt (eller den, der lufter det), blot fordi man påstår, at det ikke er udtrykt kultiveret nok. Hvis ens tænkning i så udpræget grad kan reguleres af universitetsledelsen, således at den kan gå hen og blive fyringsgrund, er samtlige vores akademiske og borgerlige rettigheder allerede gået tabt.

Hvad kan være mere ukultiveret end det moderne ledelsessprog, hvis utal af sproglige abstraktioner og akronymer har til formål netop at beskytte ledelsen mod forskende opmærksomhed og sikre, at den til enhver tid kan agere under straffrihed, beskyttet af sine egne koder og retningslinier. "*Strategisk planlægning*" betyder, fx meget ofte "omstrukturering", hvilket så igen betyder "massefyringer". Det er både uhøfligt, ukultiveret og barbarisk: Ved hjælp af tilsyneladende høflige omskrivninger, undsiger afsender sig sit ansvar for at ødelægge karrierer og leveveje i pekuniær tjeneste.

Mange andre alvorlige tilfælde rundt omkring i verden omfatter ligefrem fængsling eller tortur af akademikere, der lever under autoritære regimer. Det sker aldrig på grund af udtalt støtte til universitetsledelse eller den sociale ortodoksi, uanset hvor usmagelig den måtte være, men kun når de synspunkter, der gives udtryk for enten offentligt eller privat, anses for at være en trussel mod magten.

Ledelsens foretrukne præsentation af universitetets brand er altid konform: Lige meget

hvad du siger, sig ingenting. Behag rektor og smil. Afvigende tanker eller ytringer bliver til sekulære blasfemier. Men hvis tankens autonomi netop kan måles på, hvorvidt den sætter spørgsmålstegn ved den gængse visdom, følger det, at politisk fængsling kun er en ekstrem manifestation af en model, som andetsteds anvendes mere subtilt i en ledelsesfundamentalisme.

I England var der sagen om **David Browne**, en jurist hos SGH Martineau (som bryster sig af sit store kundegrundlag indenfor universitetsledelse). Brown skabte furor med sin nu berygtede blog, hvor han advarede universiteterne om, at "*markante synspunkter*" udgjorde en trussel mod "*brandets rygte*" og derfor måtte indskrænkes. I den efterfølgende Twitter-storm led SGH Martineaus eget brand betragtelig skade.

Fyrede Browne sig selv? Nej. Det er ikke afgørende i sig selv at give udtryk for "markante synspunkter", men hvis man udtaler sig, er man nødt til papegøjeagtigt at gentage det allerede godkendte eller udtrykke konsensusbaserede standpunkter tilhørende en offentlig mening, som selv styres af et plutokratisk establishment, hvis prioriteringer alt for ofte slaveagtigt accepteres som normative.

Akademisk frihed er i stigende grad udsat for krav om ledelsesmæssigt bugtaleri: dukken, der sidder på chefens knæ eller tæt ved hans kontor, taler med herrens stemme til fordel for brandets kommercielle værdi. Andre steder kalder man det "korrup-tion", men efterhånden er det blevet til accepteret ledelsesmæssigt procedure, og lærere

såvel som studerende retter ind. Det, der giver sig ud for at være kultiveret omgang, er snarere institutionaliseringen af en følgagtig leflen for uforvarselig magtanvendelse.

Institutionel ledelse tager ved lære af politisk ledelse og aber efter. Ligesom vores politikere betragter vælgerne som en størrelse, der skal styres, frem for mennesker, der skal repræsenteres, så betragter man med samme kynisme akademikere og studerende som vrangvillige ansatte, hvis tanker og handlinger skal holdes nede. Man prædiker modernisering og reform ud fra den tanke, at alt skal kunne styres: lærere, studerende, forskning, læring, debat, undervisning, sågar erfaringen selv. Vi fratages mulighed for at deltage i demokratisk baserede forandringsprocesser, fordi alt, herunder også meningsforskellighed, styres og begrænses med henblik på, at eksisterende autoriteter holdes ved magten. Institutionelt kalder man det for forandringsledelse: *change-management*.

Vi er på vej derhen, hvor uantastet fundamentalisme kræver total moralsk lydighed over for brandede normer. At have en selvstændig mening udgør efterhånden i sig selv en rids i institutionslakken.

Hvis demokratiet overhovedet skal have en chance for at overleve i de autoritære regimer, der er ved at vokse frem, er det nødvendigt, at vi holder fast i den akademiske frihed. Tankens værdighed kunne jo vise sig at være langt vigtigere end jagten på økonomisk vinding.

Kilde THES, 04-12-2014
Oversættelse: Martin Aitken

Danmarks ældste ak

Arne Weidick har været forsker siden efterkrigstiden og møder stadig som emeritus på GEUS hver morgen kl. 9.30 – selv om han blev

Er han Danmarks ældste aktive forsker? Lad os slå fast med det samme, at det er rent gætværk, for FORSKERforum har ikke forsøgt at undersøge sagen grundigt, men sender hermed en efterlysning ud.

Men **geolog Anker Weidick** kunne være et kvalificeret bud.

Hver dag omkring 9.30 – undtagen fredag og weekenden – kommer den spinkle mand trissende ind gennem GEUS' hovedindgang mod Øster Voldgade. I år er det 60 år siden, han begyndte med det.

Anker Weidick er født i 1928. Året, hvor Aarhus Universitet blev indviet, penicillinet blev opfundet og Chiang Kai-shek blev præsident i Kina. Siden begyndelsen af 1950'erne har han arbejdet for Grønlands Geologiske Undersøgelser, og selv om han blev pensioneret fra GEUS – som det siden kom til at hedde – i 1996, er han stadig flittig og aktivt publicerende forsker i en alder af 86 år. Han har titel som emeritus og har delt kontor.

Frygter oprydning efter sig selv

”Det er jo det, der holder mig ung,” konstaterer han, da han guider FORSKERforums udsendte forbi GEUS' enorme hængende pendul og gennem gangene til hans kontor.

Det går ikke så hurtigt som for de unge studerende, der myldrer forbi, men det går.

”Der er jo min statsgeolog,” udbryder Weidick ved synet af en mørkhåret dame på gangen, og Karen Edelvang, som hun hedder, benytter lejligheden til at slå fast, hvor glad hun er for stadig at have ham tilknyttet Afdelingen for Maringeologi og Glaciologi.

Kontoret, som han deler med en pollenforsker, fortæller først og fremmest om en mand, der virkede i en tid, hvor forskningsresultater befandt sig i ringbind og ikke på harddiske: ”Det værste ved den dag, hvor jeg er nødt til at holde op med at arbejde, er, at så bliver jeg nødt til at rydde alt det her op,” som han siger.

1951: Akademiker-arbejdsløshed truede

Historien om Anker Weidick begynder i et af Københavns fattigste kvarterer – Istedgade på Vesterbro – som del af en håndværkerfamilie. Det lugtede umiddelbart mere af et arbejdsliv med hammer og mejsel end et universitetsstudium. Men da Anker blev sendt på landet

Isen har været Ankers Weidick følgesvend gennem mere end 60 års forskning.

hos familien i Hornsherred, begyndte han at få en stor interesse for naturen. Skrubtudser blev hans yndlingsdyr – for de var gode at snakke med.

Og interessen for natur – og senere også kemi – blev bakket op af velmenende lærere på Ny Carlsbergvejens Skole. Vejen ind i det boglige univers gik gennem et præliminærkursus og bagefter studenterkursus, inden han kom ind på geologi-studiet.

”Da jeg kom på universitetet var folk ved at besvime, for der var kommet mellem en halv og en hel snes studenter ind på geologistudiet. Vi blev spået, at med den mængde studenter, ville der blive en forrygende arbejdsløshed.”

Grønlandsk skæbne

Det fik skeptikerne dog ikke ret i. Der var masser af arbejde i efterkrigstidens Danmark, hvor hjulene begyndte at snurre hurtigere og hurtigere. Også for de geologistuderende,

der under studierne kunne få job på Mineralogisk Museum eller ved statens geologiske undersøgelser.

Det sidste skete for Anker Weidick, og det bragte ham til det sted, der både professionelt og personligt skulle komme til at definere hans liv: Grønland. Som studentermedhjælp deltog han i en ekspedition, hvor en række byplanlæggere, ingeniører mv. skulle udarbejde en rapport omkring de grønlandske byer.

Af årsager, som han har glemt, blev han under rejsen sat af i en by, hvor han fik lov at vente på resten af ekspeditionen i 14 dage, men byens indbyggere tog sig godt af ham. Og da han kom hjem til Danmark, meldte han sig ind i den grønlandske forening, hvor han mødte sin kone, der selv var rejst fra Grønland til København. De blev gift i 1955.

Videnskab som mesterlære

Det var dengang, videnskab var en

aktive forsker?

pensioneret for 20 år siden

mesterlære. Anker Weidicks mester var professor Arne Noe-Nygaard, der nogle år før havde været med til at oprette GEUS. Nygaard skaffede Weidick et Carlsberg-legat og satte ham i gang med at kortlægge istidsaflejringer, blandt andet ved at studere luftfotos, men også gennem ekspeditioner til Grønland.

”Det var dyrt og langsomt arbejde. Man skulle sejle rundt og slæbe sit udstyr på ryggen, når man skulle etablere baser. Der kom ikke meget ud af det, men når jeg kombinerede det med terrestrisk foto-interpretation, gav det mig en vis ide,” fortæller han om sit arbejde i de første år.

Blandt danske geologer dengang handlede interessen omkring istidsaflejringer mest om påvirkningen af Danmark og det europæiske kontinent. Men Anker Weidick interesserede sig for isen i sig selv og de grønlandske isbræer i særdeleshed, og hans forskning gled mere og mere i retning af ren glaciologi.

Pioner i gletsjersforskning

Da han for godt et år siden blev tildelt Richardson Medaljen af Det Internationale Glaciologiske Selskab, hed det i indstillingen:

”Alle moderne studier af gletsjersfølsomhed på Grønland bygger på pionerarbejdet, som Anker Weidick gjorde, længe før det blev moderne.”

Når han tænker tilbage på forskningsarbejde for 50 og 60 år siden, husker han de primitive og besværlige metoder. Men peger også på en forskningsfrihed, han ikke oplever i dag.

”Jeg har haft store frihedsgrader. Ellers havde jeg aldrig kunnet gøre, hvad jeg gjorde. Dengang var der jo ingen kontrol. I dag får folk et forskningsværk, og så skal man passe dagsplanen til punkt og prikke,” siger han og nævner eksempler på akkordforskningsarbejde, han selv har oplevet blandt nogle geologer i Grønland.

”Det undrede mig tit, at de der folk altid lå og hakkede et sted, hvor der havde været noget sensationelt. De lå og knoklede oven i hinanden – det var helt idéløst. Men de var jo bange for at komme hjem og skulle sige: Der var sgu ikke rigtigt noget der. Og om ikke andet kan man altid finde nogle fejl på manden, der har været der i forvejen, og føre det frem i en faglig diskussion. Det har

ikke noget at gøre med virkelig at finde nye resultater.”

Til USA med negre og mørke folk

Da Anker Weidicks Carlsberg-stipendium løb ud, blev han ansat som amanuensis og lånt ud – ”på livstid” til Grønlands Geologiske Undersøgelser. Siden blev han selv statsgeolog og leder af en lille afdeling for glaciologi. Derfor har haft en forskerkarriere stort set uden undervisning.

Alligevel er det en kort periode som underviser, han trækker frem som et fagligt højdepunkt i karrieren, nemlig som gæsteproffesor ved Ohio State University i 1972-73, hvor man med polarforskeren Colin Bull som dekan havde skabt et forskningsmiljø inden for glaciologi. En fagligt stor oplevelse, men også kulturelt.

”Det var en mægtig kolbøtte for os at komme derover. For eksempel havde vi hørt alt muligt om negre og mørke folk, der gik for lud og koldt vand derovre. Men på den junior high school, vores datter kom i, var halvdelen af lærerne farvede, og rektoren var det også,” fortæller Weidick.

Ødelagde storslæde vandkraft-planer

Familien havde dog måtte efterlade den ældste datter hjemme, og da Grønland samtidig trak, var det ikke oplagt at forlænge opholdet. Samtidig var der bud efter Anker Weidicks gletsjerviden hjemme i Europa, hvor oliekrisen havde sat sindene i kog.

”Der var nærmest en slags panikstemning omkring energisituationen. Men der var en schweizisk geolog, der agiterede meget for vandkraft på Grønland, som han mente kunne føde det meste af Vesteuropa med elektricitet. Det, mente min makker og jeg, lød helt forkert, men vi fik at vide, at det vidste vi som danskere ikke noget om.”

Weidick diskuterer med schweizeren i flere år, men fik så til sidst faglig opbakning til sit synspunkt. Han har siden selv arbejdet med undersøgelser af vandkraftsudnyttelse af smeltevand fra isbræerne.

”Helt ærligt: Jeg blev lidt træt

I 1995 bliver Grønlands Geologiske Undersøgelser og Danmarks Geologiske Undersøgelser fusioneret som GEUS. Det bliver samtidig

Anker Weidicks grønlandsstudier fortsætter, men i dag kun fra skrivebordet.

anledningen for Anker Weidick til at trække stikket – i hvert fald som ansat forsker.

”Det hele var under opbrud. Idéen om fusionen var sådan set udmærket, men så skulle afdelingerne omstruktureres, og alle måtte ligge og flytte rundt. Helt ærligt, jeg blev lidt træt.”

Men han er stadig på GEUS, og arbejde har der været masser af, selvom det foregår i et stadig mere sindigt tempo: ”Jeg arbejder ikke så hurtigt mere. Jeg bliver hurtigere træt, og jeg går heller ikke så godt. Du kan også høre på mig, at min hukommelse kan svigte lidt. Men det er jo almindeligt i min alder. Man skal bare gøre folk opmærksom på det og så indrette sig efter det.”

Ekspløsv udvikling i glaciologi

Efter sin pensionering har Anker Weidick blandt andet spillet en væsentlig rolle for ansøgningen til Unesco om at gøre isfjorden ved Ilulissat til en del af den officielle verdensnaturarv, et projekt ledet af kollegaen Naja Mikkelsen.

Det sidste større arbejde var en bog skrevet med kollegaen Ole Bennike i 2012 om isbræen i fjorden ved Nuuk. Lige for tiden er det en stor stak papirer med udkast til hans erindringer, der ligger på skrivebordet.

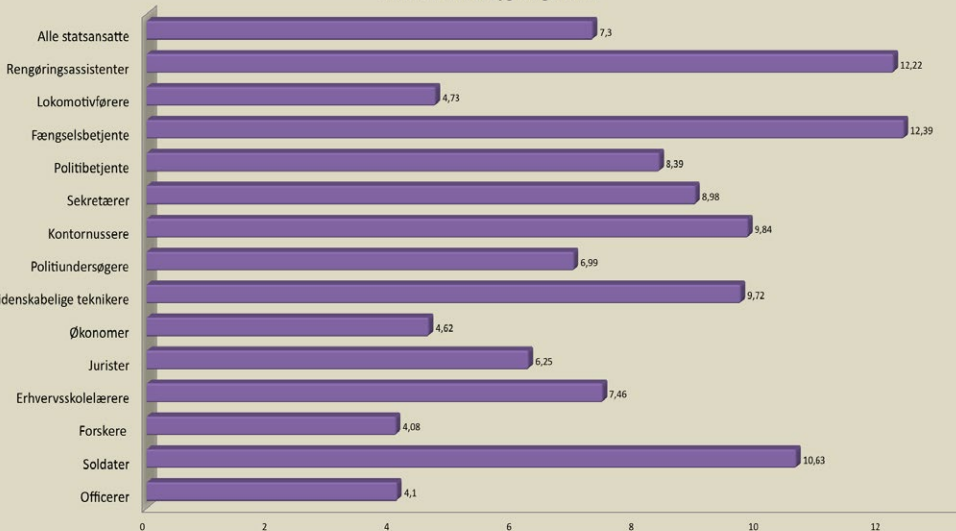
Hvorfor bliver han ved?

”Fordi det er smadderspændende. Der sker jo en ekspløsv udvikling af glaciologien, så jeg næsten bliver helt forpustet. Ser man på, hvad der bliver skrevet i dag, og hvad der blev skrevet for ti år siden, er der jo en kæmpe forskel. Jeg synes, alt det har været så fantastisk spændende at følge med i.”

lah

Udgiveradresseret maskinel magasinpost id-nr.: 42026
Alt henvendelse: dm@dm.dk, telefon 3815 6676

Gennemsnit af sygedage 2013

Kilde: Danmarks Statistik

Forskere strutter af sundhed ...

Den opsøgende reporter skal høre meget om belastninger og stress og brok, når han researcher blandt forskere og universitetsundervisere. Nogle studerende er down, ledere er inkompetente, undervisningsnormer er absurde, administrationsbyrden er dræbende, bevillingssystemet er kontraproduktivt osv.

Pludselig dukker der imidlertid en statistik op, som tilsyneladende modbeviser al brokken: statens sygefraværstatistik!

2013-oversigten afslører, at forsknings- og undervisningsansatte ved uni'erne er den personalegruppe blandt alle statsansatte med lavest sygefravær. 4,08 sygedage pr. år blev det til, hvilket er en brøkdæl bedre end hærens veltrænede officerer (4,10 sygedage), der kun var næsten lige så sundhedsstruttende som forskerne.

På de efterfølgende pladser i statistikken følger økonomer og såmænd lokoførere.

I den helt modsatte ende – de syge – finder vi fængselsbetjentene, rengøringsassistenterne, soldaterne, kontornusserne samt sjovt nok tap'erne indenfor naturvidenskabeligt arbejde – naturforskernes kolleger i laboratorier. Med 9,72 sygedage var laboratoriepersonalet mere end dobbelt så syge som vip'erne.

Da sygefravær er almindeligt anerkendt som indikator på arbejdspladstrivsel, drog reporteren den konklusion, at forskere har

det endog rigtig godt. Men det harmonerer jo slet ikke med brokken, så det måtte opstøves, om statistikken også afspejlede virkeligheden.

Halvsløj underviser

CBS-professor Niels Westergård-Nielsen forsker blandt andet i sygefravær, og han har en nedslående fortolkning af den ellers så glade statistik: Forskere er slet ikke så raske, som de ser ud – de lader bare som om. Statistikken snyder, for forskere går på arbejde, selv om de er småsløje:

”Vores arbejde har en natur, hvor, hvis vi ikke selv gør forsker- eller underviserarbejdet, er der ingen andre, der gør det! Hvis jeg har det dårligt en dag, hvor jeg skal undervise, så gør jeg det så vidt muligt alligevel. Ellers ved jeg, at det rammer mig i nakken. Så skal jeg tage ekstra timer, og det er møgbesværligt,” forklarer han.

Det fremgår heller ikke af statistikken, at forskere som regel har frie muligheder for at arbejde hjemmefra. Forskere har ikke stempelure og tidsregistrering. Derfor forsvinder sygedagene tit i halvgjorte hjemmearbejdsdage.

”Man er jo først officielt syg, når man registrerer sig som syg. Men når vi har en dårlig dag, bliver vi ofte bare hjemme og ser, om vi kan få lavet noget alligevel. Og det registreres ikke som sygdag.”

Samme krav – om du er syg eller rask

Er det ikke skidt for ens restitution, at man føler, man skal forsøge at få noget arbejde ud af de dage, hvor man har det skidt?

”Problemet er, at det pres vil du have under alle omstændigheder. De artikler, du ikke fik skrevet på grund af sygdom, kan du ikke bruge til noget, når året er omme. Du bedømmes på, hvad du har lavet – syg eller rask,” svarer professoren

Det fremhæves ofte, at god ledelse skaber mindre sygefravær. Er det her udtryk for, at der er gode ledere indenfor forskningen?

”I forskerverdenen er vi jo vores egne ledere – så ja, man har gode ledere,” siger Niels Westergård-Nielsen, der bekræfter, at det i det offentlige har stor betydning for sygefraværet, om ledere er aktive i forhold til medarbejdere, der har meget sygefravær, og for eksempel gennemfører sygefraværssamtaler.

Hvad er ledelsespraksis' på CBS?

”Aner det ikke, ha-ha. Jeg har vist kun haft en enkelt sygedag, og det hørte jeg ikke noget for. Jeg tror ikke, man gør noget. Så længe folk passer deres job, er der ingen grund til at gøre noget.”